

BUDDHO

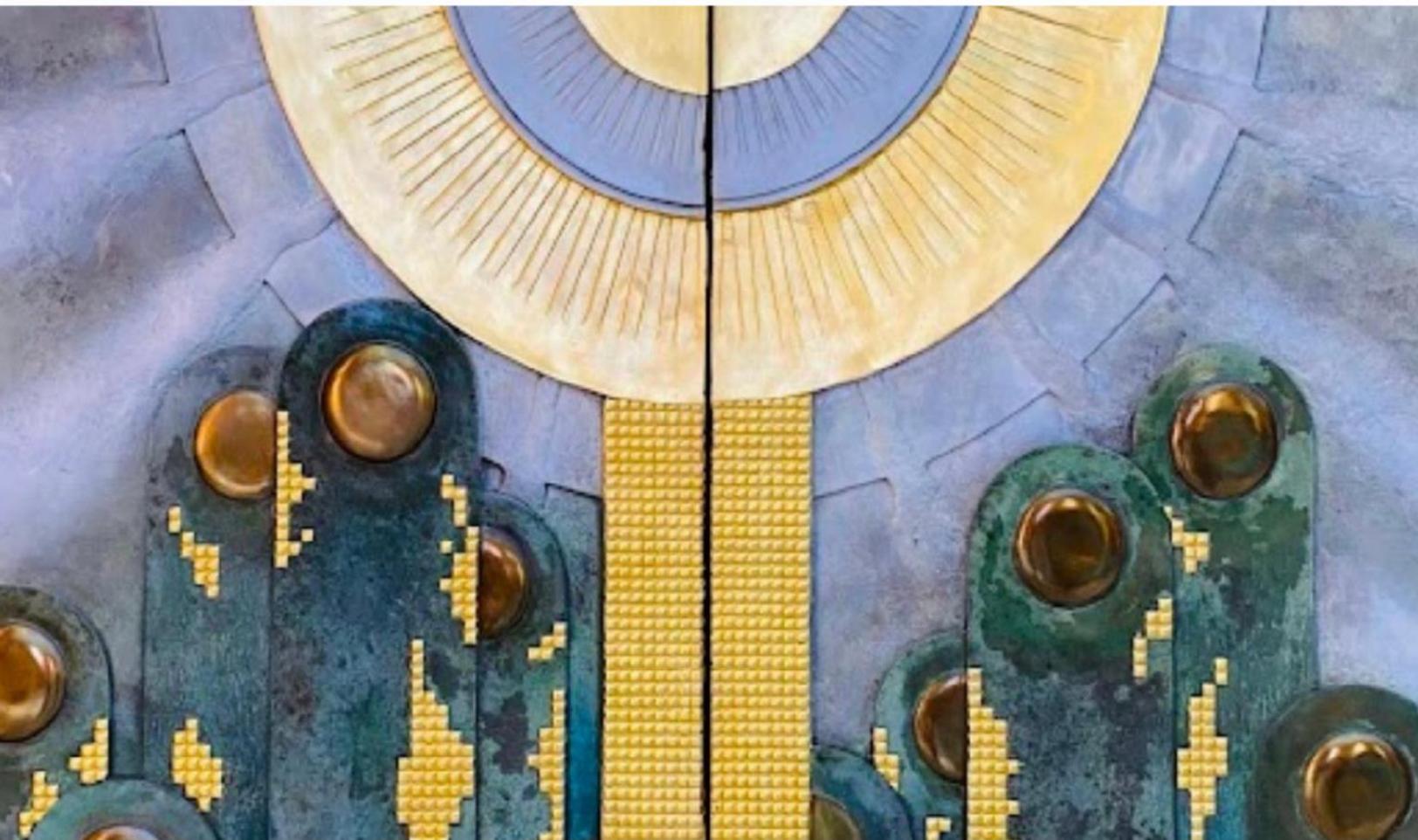
Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-haijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

(Peer-Reviewed and Open Access Journal)

ปีที่ 2 ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม พ.ศ. 2566 : Vol. 2 Issue 1 January – March 2023

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Editor-in-Chief:

พระครูปลัด โชติพัฒน์ อาจารย์สุโก, ผศ.ดร.

Asst. Prof. Dr. Phrakhrupalat Chotiphat Acharasupho

โทร. +66 646946539

Email: chotipath.the@gmail.com

Email: buddhist.inn.man@gmail.com

บริษัท โนเบล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด

99/642 หมู่ที่ 1 ตำบลศิระชะจรเข้ชั้น้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ
10540 โทร. +66980502649

NOBLE EDUCATION, Co., Ltd.

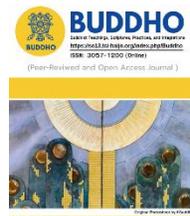
99/642 Moo 1, Tambon Sisa Corakhe Noi, Subdistrict Bang Sao Thong
District, Samut Prakan Province, Thailand Post Code: 10540
Tel. +66980502649

Email: buddhist.inn.man@gmail.com

BUDDHO

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>
ISSN: 3057-1200 (Online)

ยินดีต้อนรับสู่ **พุทธโธ** ซึ่งเป็นวารสารสหวิทยาการ บนพื้นฐานองค์ความรู้เชิงลึกทางพุทธศาสนา เป็นการผสมผสานระหว่างขอบเขตของมนุษยศาสตร์มาบรรจบกับความเชื่อมโยงของสังคมศาสตร์ วารสารของเราทำหน้าที่เป็นแหล่งหลอมรวมแนวคิด การวิจัย แนวทางการนำไปใช้ การปฏิบัติ ในมิติทางสังคมสู่โลกปัจจุบันผ่านคำสอนทางพุทธศาสนา ที่กระตุ้นความคิดและการวิจัยที่ก้าวล้ำในสาขาวิชาที่หลากหลายเหล่านี้

พุทธโธ เป็นแพลตฟอร์มแบบไดนามิกของการวิจัยแบบสหวิทยาการ โดยทำหน้าที่เป็นวารสารทางวิชาการ ที่ให้นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ได้นำเสนอผลงานที่สำคัญด้วยการบรรจบกันของหลักทฤษฎีทางพุทธศึกษา กับการความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม ศิลปะและมนุษยศาสตร์ วัฒนธรรม ปรัชญา ความเข้าใจทางสังคม ความเฉียบแหลมทางธุรกิจ ความเฉียบแหลมในการจัดการ การศึกษาหลายสาขาเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา และมุมมองทางจิตวิทยา

ข้อมูล

ชื่อวารสาร: พุทธโธ / Buddho

ประเภทสิ่งพิมพ์: วารสารทางวิชาการ

ISSN: 3057-1200 (ออนไลน์)

เจ้าของวารสาร: โครงการวารสารพุทธโธ กองงานพัฒนาวารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา วัดจันทิตตวิหาร กรุงเทพมหานคร

สำนักพิมพ์ : โนเบิล เอ็ดดูเคชั่น

ประเทศ: ประเทศไทย

รหัสหัวเรื่อง: รหัสหัวเรื่อง: พุทธศาสนศึกษา; ศิลปศาสตร์และมนุษยศาสตร์; สังคมศาสตร์

ปีที่เริ่มต้น: 2565

ภาษา: อังกฤษ และ ไทย

เว็บไซต์: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho/index>

ขอบเขตของวารสาร:

พุทธโธเป็นแพลตฟอร์มสหวิทยาการที่นำภูมิปัญญาของพุทธศาสนามาผสมผสานกับความคิดร่วมสมัย พันธกิจของเราคือการเชื่อมโยงระหว่างมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยเปิดพื้นที่สำหรับการสำรวจทางปัญญา การวิจัยทางวิชาการ และการประยุกต์ใช้ในทางปฏิบัติที่ได้รับแรงบันดาลใจจากหลักธรรมของพุทธศาสนา ที่ Buddho เราสนับสนุนการสนทนาที่สร้างสรรค์ซึ่งก้าวข้ามขอบเขตแบบเดิมๆ วารสารนี้ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางสำหรับการค้นคว้าเชิงวิพากษ์วิจารณ์ ความคิดสร้างสรรค์ และแนวคิดที่เปลี่ยนแปลงชีวิต โดยผสมผสานการศึกษาด้านพุทธศาสนาเข้ากับปรัชญา การวิเคราะห์ทางวัฒนธรรม จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการ และอื่นๆ เราสำรวจมิติทางสังคมของสังคมสมัยใหม่ผ่านมุมมองของคำสอนของพุทธศาสนา จุดประกายมุมมองใหม่ๆ และส่งเสริมการวิจัยที่ก้าวล้ำทันสมัย

จุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของวารสาร:

พุทธโธมุ่งหวังที่จะเป็นพื้นที่สำหรับนักวิชาการ นักวิจัย และนักวิชาการในการเผยแพร่ผลงาน แบ่งปันความรู้ และมีส่วนช่วยให้เกิดความเข้าใจในหัวข้อต่างๆ ทั่วโลก

วัตถุประสงค์หลักของวารสารคือ:

การส่งเสริมการวิจัยแบบสหวิทยาการ **Bhodho** ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างสาขาวิชาการที่แตกต่างกัน ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่นักวิจัยสามารถสำรวจจุดตัดกันของวิชาต่างๆ และสร้างข้อมูลเชิงลึกใหม่ๆ

การเชื่อมโยงการแบ่งแยกทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณ:

วารสารนี้มุ่งหวังที่จะอำนวยความสะดวกในการสนทนาและความเข้าใจระหว่างวัฒนธรรม ประเพณีทางจิตวิญญาณและศาสนาที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งมุ่งเน้นไปที่พุทธศาสนาศึกษา มีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างพื้นที่ที่สามารถสำรวจและอภิปรายโลกทัศน์ที่หลากหลายได้

การเผยแพร่ความรู้:

พุทธโธ เรายินดีรับบทความเชิงลึกและเชิงวิชาการในหัวข้อต่างๆ ของพระพุทธศาสนา ไม่ว่าคุณจะเป็นนักวิจัย นักปฏิบัติธรรม หรือผู้ที่หลงใหลในพระพุทธศาสนา เราขอเชิญคุณมาแบ่งปันความรู้และมุมมองของคุณกับชุมชนของเรา แพลตฟอร์มของเราเปิดรับการตีความ แนวคิด และการศึกษาเปรียบเทียบที่หลากหลายที่สำรวจประเพณีอันล้ำค่าของพระพุทธศาสนา

ขอบเขตบทความที่รับพิจารณา ต้องมีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อดังต่อไปนี้ :

1. พระพุทธศาสนาเถรวาท

- รากฐานมาจากพระไตรปิฎกบาลี ซึ่งเป็นคัมภีร์พระพุทธศาสนายุคแรกๆ
- พระพุทธศาสนาในทุกมุมของโลก เช่นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และศรีลังกา พระพุทธศาสนาในอเมริกา ฝั่งโลกตะวันตก และตะวันออก
- เน้นที่การบรรลุอรหัตต์ ซึ่งเป็นการหลุดพ้นจากสังสารวัฏในที่สุด
- เน้นที่ชีวิตสงฆ์ที่อุทิศเพื่อการสิ้นสุดของการเกิดใหม่ในอนาคต
- พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ศรีลังกา เมียนมาร์ ลอส กัมพูชา อินเดีย มาเลเซีย อินโดนีเซีย

2. พระพุทธศาสนาเถรวาท

- รากฐานมาจากอากามา คัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาททั้งหมด
- รวมข้อความ คำสอน และการเปิดเผยใหม่ๆ ไว้ด้วยกัน
- ส่งเสริมให้สรรพสัตว์ทั้งหมดบรรลุพระพุทธานุภาพ
- สนับสนุนความเมตตากรุณาเป็นหนทางหลักสู่พระนิพพาน
- สำนักคิดเถรวาทยุคแรกๆ ได้แก่ มัตถยมกะ โยคจารย์ และ
- ธรรมชาติของพระพุทธเจ้า (ตถาคตตรรก)
- พระพุทธศาสนาในจีน เกาหลี ญี่ปุ่น เวียดนาม ไต้หวัน มองโกเลีย

3. พุทธศาสนาอื่น ๆ

- วัชรยาน ซึ่งรู้จักกันในชื่อมนตรายาน พุทธศาสนานิกายตันตระ หรือพุทธศาสนานิกายลี้ลับ เช่น (ชาน): สำนักสมาธิในนิกายมหายาน
- ดินแดนบริสุทธ์: สำนักมหายานที่เน้นการปฏิบัติธรรมในนิกายอมิตาภ
- เราสนับสนุนการค้นคว้า เรียงความ และการไตร่ตรองเกี่ยวกับนิกายเหล่านี้และนิกายอื่นๆ ของพุทธศาสนา หากคุณมีมุมมองที่เป็นเอกลักษณ์หรือข้อมูลเชิงลึกที่ลึกซึ้งที่จะแบ่งปัน เรายินดีที่จะนำเสนอผลงานของคุณ

***การปฏิเสธบทความ เมื่อบทความของท่านไม่มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาเลย

วิธีการส่งผลงาน

เราขอรับบทความ เรียงความ และบทความที่ค้นคว้ามาอย่างดีซึ่งมีส่วนสนับสนุนความเข้าใจในปรัชญา ประวัติศาสตร์ และการปฏิบัติของพุทธศาสนา ผลงานที่ส่งมาควรเป็นผลงานต้นฉบับ น่าสนใจ และเข้าถึงได้ทั้ง นักวิชาการและผู้อ่านทั่วไปพุทธโอเปิดรับผลงานในสาขาพระพุทธศาสนาและการบูรณาการพระพุทธศาสนากับ

สาขาการศึกษาที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ การนำหลักธรรมของพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้หรือมีแนวปฏิบัติหรือแนวปฏิบัติที่ยึดถือหลักธรรม วินัย ศีลธรรม วัฒนธรรม ประเพณี และขนบธรรมเนียม เช่น สาขาต่างๆ รวมถึงแต่ไม่จำกัดเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการนำพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้และแนวทางบูรณาการกับสังคมสมัยใหม่ เช่น

แนวทางการส่งผลงาน:

ผู้เขียนที่สนใจส่งผลงานมายังพุทธโธ ควรปฏิบัติตามแนวทางการส่งผลงานเฉพาะของวารสาร รวมถึงการจัดรูปแบบต้นฉบับ รูปแบบการอ้างอิง และกระบวนการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งสามารถพบได้บนเว็บไซต์ของวารสาร

ประเภทบทความที่วารสารรับเพื่อการตีพิมพ์:

1. บทความวิจัยต้นฉบับ: บทความเหล่านี้นำเสนอผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ต้นฉบับ โดยทั่วไปจะเป็นไปตามรูปแบบที่มีโครงสร้างซึ่งรวมถึงส่วนต่างๆ เช่น การแนะนำ วิธีการ ผลลัพธ์ และการอภิปราย พวกเขาให้ความรู้ใหม่แก่สาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ

2. บทความทบทวนทางวิชาการ: บทความทบทวนให้ภาพรวมที่ครอบคลุมและการวิเคราะห์งานวิจัยที่มีอยู่ในหัวข้อ สาขาวิชา หรือสาขาวิชาเฉพาะ พวกเขาสังเคราะห์และหารือเกี่ยวกับวรรณกรรมที่มีอยู่เพื่อให้มีมุมมองที่กว้าง

3. กรณีศึกษา: กรณีศึกษาจะอธิบายกรณีเฉพาะหรือตัวอย่างโดยละเอียดเพื่อแสดงปรากฏการณ์ ปัญหา หรือแนวทางเฉพาะ มักใช้ในด้านต่างๆ เช่น จิตวิทยา ธุรกิจ และการศึกษา

4. บทวิจารณ์หนังสือ: บทความเหล่านี้ให้การประเมินเชิงวิพากษ์เกี่ยวกับหนังสือที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อของวารสาร การวิจารณ์หนังสือช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจว่าหนังสือเล่มใดน่าอ่านหรือไม่

กระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ:

การส่งผลงานทั้งหมดมายังวารสารพุทธโธ ผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิอย่างเข้มงวดร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ 3 คน เพื่อให้มั่นใจในคุณภาพและความถูกต้องของการวิจัย กองบรรณาธิการของวารสารประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขา เพื่อให้มั่นใจว่ามีการประเมินที่ยุติธรรมและครอบคลุมสำหรับการส่งบทความแต่ละครั้ง

พุทธโธมุ่งมั่นที่จะพัฒนาวัฒนธรรมทางวิชาการและส่งเสริมความเข้าใจและการทำงานร่วมกันข้ามวัฒนธรรม เราขอเชิญผู้เขียนจากภูมิหลังที่หลากหลายมาสนับสนุนการวิจัยและข้อมูลเชิงลึกลงในวารสารของเรา และเป็นส่วนหนึ่งของภารกิจของเราในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้และการสำรวจโลกทัศน์ โดยเน้นเป็นพิเศษในด้านพุทธศึกษาและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้อง

หากต้องการข้อมูลเพิ่มเติม แนวปฏิบัติในการส่งผลงาน และสำรวจสิ่งตีพิมพ์ก่อนหน้านี้ กรุณาเยี่ยมชมเว็บไซต์วารสารโพธิ์ที่ <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho/index>

ความถี่ในการตีพิมพ์:

กำหนดให้เผยแพร่ปีละ 4 ฉบับ (ทุก 3 เดือน)

ฉบับที่ 1 มกราคม - มีนาคม

ฉบับที่ 2 เมษายน - มิถุนายน

ฉบับที่ 3 กรกฎาคม - กันยายน

ฉบับที่ 4 ตุลาคม - ธันวาคม

การชำระค่าตีพิมพ์:

บทความภาษาไทย 4,000 บาท

บทความภาษาอังกฤษ 6,000 บาท

ชำระเท่าอัตราเงินไทยอัตราแลกเปลี่ยนในวันที่ชำระค่าตีพิมพ์ในกรณีเป็นชาวต่างชาติและชำระเป็นสกุลเงินดอลลาร์เท่านั้น

การชำระค่าตีพิมพ์:

ธนาคารกรุงไทย สาขาสุวินทวงศ์

เลขที่บัญชี: 663-3-04577-8

ชื่อบัญชี: วัดจันทิตวิหาร

การชำระเงินจะแจ้งให้ทราบภายหลังการยืนยันจากทีมงานบรรณาธิการเท่านั้น หลังจากผ่านกระบวนการพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน เมื่อชำระแล้ว ให้ส่งหลักฐานการโอนเงิน (สลิปการโอนเงิน) แนบมาในช่องกระตุ้สนทนาในระบบวารสารออนไลน์ เพื่อเป็นหลักฐานในการดำเนินการต่อไป

ชนิดของบทความที่รับตีพิมพ์

บทความวิจัย

บทความเหล่านี้นำเสนอผลลัพธ์ของการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ดั้งเดิม โดยปกติแล้วจะมีรูปแบบที่เป็นโครงสร้างซึ่งประกอบด้วยส่วนต่างๆ เช่น บทนำ วิธีการ ผลลัพธ์ และการอภิปราย บทความเหล่านี้มีส่วนสนับสนุนความรู้ใหม่ให้กับสาขาใดสาขาหนึ่งโดยเฉพาะ

โดยกำหนดองค์ประกอบของการเขียนบทความดังนี้

1. **บทคัดย่อ:** บทคัดย่อควรกระชับและครอบคลุมถึงแนวคิดหรือปัญหา/วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือวิจัย การวิเคราะห์ และผลการวิจัย โดยต้องมีความยาวไม่เกิน 200-300 คำ
คำสำคัญ : ส่วนสำคัญในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านค้นพบบทความของคุณเมื่อทำการวิจัย 3-5 คำ
2. **บทนำ:** ส่วนนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายภูมิหลังและความสำคัญของปัญหาที่นำไปสู่การวิจัย ควรเน้นย้ำถึงช่องว่างในการวิจัยเพื่อเน้นย้ำถึงความจำเป็นของการศึกษาวิจัย
3. **การทบทวนวรรณกรรมและกรอบทฤษฎี:** ซึ่งเกี่ยวข้องกับการทบทวนวรรณกรรมและการวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนการกำหนดกรอบทฤษฎีสำหรับการศึกษาวิจัย
4. **วัตถุประสงค์:** นำเสนอวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัย
5. **วิธีการวิจัย:** อธิบายส่วนประกอบต่างๆ เช่น ประเภทของการวิจัย ประชากรที่ศึกษา กลุ่มตัวอย่าง เทคนิคการเลือก เครื่องมือวิจัย ขั้นตอนการวิจัย การรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์
6. **ผลการวิจัย:** การนำเสนอผลการวิจัย จัดแนวทางการนำเสนอผลการวิจัยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือสมมติฐานของการวิจัย
7. **การอภิปราย:** อภิปรายผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ โดยอ้างอิงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนประเด็นและเนื้อหาที่อภิปราย
8. **บทสรุป:** สรุปผลการวิจัยโดยให้แน่ใจว่าสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และเน้นย้ำถึงความสำคัญของการวิจัย
9. **ข้อเสนอแนะ:** ให้ข้อเสนอแนะหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เสนอคำแนะนำสำหรับสาธารณชน และเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยในอนาคต

อนาคต

10. **เอกสารอ้างอิง:** ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการอ้างอิงภายในบทความและในตอนท้ายเป็นไปตามรูปแบบ APA6 และรักษาความเหมาะสมของภาษา

บทความวิจารณ์ทางวิชาการ

บทความวิจารณ์จะให้ภาพรวมและการวิเคราะห์ที่ครอบคลุมเกี่ยวกับการวิจัยที่มีอยู่เกี่ยวกับหัวข้อ สาขา หรือพื้นที่วิชาเฉพาะ บทความเหล่านี้จะสรุปและอภิปรายวรรณกรรมที่มีอยู่เพื่อให้มีมุมมองที่กว้าง โดยกำหนดองค์ประกอบของการเขียนบทความดังนี้

1. **บทคัดย่อ :** ระบุความสำคัญ ผลการศึกษา และความรู้ที่ได้จากการศึกษา โดยให้มีความยาวไม่เกิน 200-300 คำ
คำสำคัญ : ส่วนสำคัญในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านค้นพบบทความของคุณเมื่อทำการวิจัย 3-5 คำ
2. **บทนำ :** อธิบายความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นและแนวคิดที่จะนำเสนอ
3. **เนื้อหา :** ประกอบด้วยการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 1) นำเสนอรายละเอียดที่สนับสนุนประเด็นและแนวคิดหลัก
  - 2) นำเสนอแนวคิดอย่างชัดเจน ถูกต้อง และเหมาะสม
  - 3) เนื้อหาถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อมโยง และจัดระบบได้อย่างสมบูรณ์
4. **บทสรุป :** สรุปและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เป็นประโยชน์
5. **ข้อเสนอแนะ:** ให้ข้อเสนอแนะหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา
องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เสนอคำแนะนำสำหรับสาธารณชน และเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยในอนาคต
6. **เอกสารอ้างอิง:** ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการอ้างอิงภายในบทความและในตอนท้ายเป็นไปตามรูปแบบ APA และรักษาความเหมาะสมของภาษา
7. **ความเหมาะสมของการใช้ภาษาอังกฤษ**

กรณีศึกษา

กรณีศึกษาอธิบายตัวอย่างเฉพาะเจาะจงโดยละเอียดเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ ปัญหา หรือแนวทางเฉพาะ มักใช้ในหลากหลายสาขา เช่น จิตวิทยา ศาสนา ธุรกิจ และการศึกษา

โดยกำหนดองค์ประกอบของการเขียนบทความดังนี้

1. **บทคัดย่อ:** สรุปกรณีศึกษาทั้งหมดโดยย่อ อาจเขียนเป็นเรื่องเล่า (เล่าแบบเรื่องสั้น) หรือแบบมีโครงสร้าง (มีหัวข้อย่อย) บทคัดย่อแบบมีโครงสร้างจะดีที่สุดเพื่อความชัดเจนและสอดคล้องกัน โดยมีความยาวไม่เกิน 200-300 คำ

คำสำคัญ: ส่วนสำคัญในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านค้นพบบทความของคุณเมื่อทำการวิจัย 3-5 คำ

2. **บทนำ:** ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกรณีศึกษาและความสำคัญของกรณีศึกษา วางการศึกษาไว้ในบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม หรือทางการแพทย์ กล่าวถึงกรณีที่เกิดขึ้นในอดีต
3. **การนำเสนอกรณีศึกษา:** อธิบายอาการป่วย ประวัติ และข้อมูลที่เกี่ยวข้องของผู้ป่วย นำเสนอผลการตรวจ ผลการทดสอบ และความประทับใจในการวินิจฉัย ใช้รูปแบบการบรรยายเพื่อความชัดเจนและหลีกเลี่ยงรายละเอียดที่ไม่จำเป็น
4. **ผลลัพธ์:** การจัดการและผลลัพธ์ที่กล่าวถึงจะสรุปแผนการรักษาและการดูแลจริงที่ให้ไว้ รวมถึงระยะเวลาและความถี่ในการดูแล รายงานการตอบสนองและผลลัพธ์ของผู้ป่วยโดยใช้มาตรการที่เป็นรูปธรรมหากเป็นไปได้
5. **การอภิปราย:** วิเคราะห์ประเด็นสำคัญของกรณีศึกษา รวมถึงความท้าทายและบทเรียนที่ได้รับ สำรองคำอธิบายที่เป็นไปได้โดยไม่ต้องมีการพิสูจน์ทางวิทยาศาสตร์อย่างสมบูรณ์
6. **บทสรุป:** ครอบคลุมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีประโยชน์
7. **ข้อเสนอแนะ:** ให้ข้อเสนอแนะหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เสนอคำแนะนำสำหรับสาธารณสุข และเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยในอนาคต

8. **เอกสารอ้างอิง:** ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการอ้างอิงภายในบทความและในตอนท้ายเป็นไปตามรูปแบบ APA และรักษาความเหมาะสมของภาษา
9. **ความเหมาะสมของการใช้ภาษาอังกฤษ**

บทวิจารณ์หนังสือ

บทความเหล่านี้ให้การประเมินเชิงวิพากษ์วิจารณ์หนังสือที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาของวารสาร บทวิจารณ์หนังสือช่วยให้ผู้อ่านตัดสินใจได้ว่าหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งคุ้มค่าแก่การอ่านหรือไม่

โดยกำหนดองค์ประกอบของการเขียนบทความดังนี้

1. **บทคัดย่อ:** สรุปลั้่นๆ ของกรณีศึกษาทั้งหมด อาจเป็นเรื่องเล่า (เล่าแบบเรื่องสั้น) หรือแบบมีโครงสร้าง (มีหัวข้อย่อย) บทคัดย่อแบบมีโครงสร้างจะดีที่สุดเพื่อความชัดเจนและความสอดคล้องกัน โดยมีความยาวระหว่าง 200-300 คำ

คำสำคัญ: ส่วนสำคัญในการเขียนเพื่อให้ผู้อ่านค้นพบบทความของคุณเมื่อทำการวิจัย 3-5 คำ

2. **บทนำ:** ให้ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกรณีศึกษาและความสำคัญของกรณีศึกษา วางการศึกษาไว้ในบริบททางประวัติศาสตร์ สังคม หรือทางการแพทย์ กล่าวถึงหนังสือที่คล้ายกันเล่มก่อนๆ
3. **บทวิจารณ์หนังสือ:** เสนอการประเมินเชิงวิจารณ์ของหนังสือที่เกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญของวารสาร
สรุป: ประเด็นสำคัญ จุดแข็งและจุดอ่อน อภิปราย: ความเกี่ยวข้องและประโยชน์สำหรับผู้อ่าน
4. **บทสรุป:** สรุปและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ มีประโยชน์
5. **ข้อเสนอแนะ:** ให้ข้อเสนอแนะหรือความรู้ใหม่ที่ได้รับจากการศึกษา

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย: เสนอคำแนะนำสำหรับสาธารณชน และเสนอแนวคิดสำหรับการวิจัยใน

อนาคต

6. **เอกสารอ้างอิง:** ตรวจสอบให้แน่ใจว่าการอ้างอิงภายในบทความและในตอนท้ายเป็นไปตามรูปแบบ APA และรักษาความเหมาะสมของภาษา
7. **ความเหมาะสมของการใช้ภาษาอังกฤษ**

Welcome to **Buddho Journal**, a pioneering interdisciplinary platform where Buddhist wisdom meets contemporary thought. Our mission is to bridge the humanities and social sciences, offering a space for intellectual exploration, scholarly research, and practical applications inspired by Buddhist principles.

At **Buddho**, we foster innovative dialogues that transcend conventional boundaries. The journal serves as a hub for critical inquiry, creativity, and transformative ideas—integrating Buddhist studies with philosophy, cultural analysis, psychology, education, business, management, and beyond. We explore the social dimensions of modern society through the lens of Buddhist teachings, igniting fresh perspectives and fostering groundbreaking research.

Join us in this scholarly journey as we navigate the evolving intersections of tradition and modernity, insight and innovation, contemplation and action.

Information

Journal Title: BUDDHO

Source Type: Journal

ISSN: 3057-1200 (Online)

Owner: BUDDHO Journal Project, Academic Journal Development Division in Buddhist Studies, Wat Chindit Vihara, Bangkok.

Publisher: Noble Education Publisher

Country: Thailand

Subject Codes: Buddhist Studies; Arts and Humanities; Social Sciences

Start Year: 2022

Language: English and Thai

Website: <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho/index>

Editor in Chief:

Asst. Prof. Dr. Phrakhrupalat Chotiphat Acharasupho

Tel: +66 64 694 6539

Email: chotipath.the@gmail.com

Journal Email: buddhist.inn.man@gmail.com

Scope of the Journal:

Buddho Journal, a pioneering interdisciplinary platform where Buddhist wisdom meets contemporary thought. Our mission is to bridge the humanities and social sciences, offering a space for intellectual exploration, scholarly research, and practical applications inspired by Buddhist principles.

At **Buddho**, we foster innovative dialogues that transcend conventional boundaries. The journal serves as a hub for critical inquiry, creativity, and transformative ideas—integrating Buddhist studies with philosophy, cultural analysis, psychology, education, business, management, and beyond. We explore the social dimensions of modern society through the lens of Buddhist teachings, igniting fresh perspectives and fostering groundbreaking research.

Journal Aims and Objectives:

Buddho aims to provide a platform for scholars, researchers, and academicians to publish their work, share their knowledge, and contribute to the global understanding of various subjects. The primary objectives of the journal are:

1. **Promoting Interdisciplinary Research:** **Buddho** encourages collaboration between different academic disciplines, fostering an environment where researchers can explore the intersections of subjects and generate fresh insights.
2. **Bridging Cultural and Spiritual Divides:** The journal seeks to facilitate dialogue and understanding among different cultures, spiritual and religious traditions, particularly focusing on Buddhist Studies. It aims to create a space where diverse worldviews can be explored and discussed.
3. **Disseminating Knowledge:** **Buddho** is committed to sharing high-quality research, providing authors with a platform to disseminate their findings and contributing to the body of knowledge in various fields.

Submit Your Work to Buddho

At **Buddho**, we welcome insightful and scholarly submissions across a broad spectrum of Buddhist studies. Whether you are a researcher, practitioner, or writer passionate about Buddhism, we invite you to share your knowledge and perspectives with our community. Our platform is open to diverse interpretations, schools of thought, and comparative studies that explore the rich traditions of Buddhism.

Key Areas of Interest and Papers acceptance:

1. Theravāda Buddhism

- Rooted in the Pāli Canon, the earliest Buddhist scriptures
- Southern and Western Buddhism
- Predominant in Southeast Asia and Sri Lanka
- Focuses on achieving Arhatship, the ultimate liberation from Samsara
- Emphasizes a monastic life dedicated to the cessation of future rebirths
- Buddhism in Thailand, Sri Lanka, Myanmar, Laos, Cambodia, India, Malay, Indonesia

2. Mahāyāna Buddhism

- Root to Akāmā
- Incorporates newer texts, teachings, and revelations
- Encourages all beings to attain Buddhahood
- Advocates compassion as a primary path to Nirvana
- Early Mahayana schools of thought included the Mādhyamaka, Yogācāra, and Buddha-nature (Tathāgatagarbha)
- Buddhism in Chinese, Korea, Japan, Vietnam, Taiwan, Mongolia

3. Other Buddhist Traditions

- Vajrayāna: Known as Mantrayāna, Tantric Buddhism, or Esoteric Buddhism
- Zen (Chan): A meditative school within Mahāyāna Buddhism
- Pure Land: A devotional Mahāyāna school focusing on Amitābha Buddha

We encourage original research, essays, and reflections on these and other Buddhist traditions. If you have a unique perspective or deep insights to share, we would love to feature your work.

How to Submit

We accept well-researched articles, essays, and opinion pieces that contribute to the understanding of Buddhist philosophy, history, and practice. Submissions should be original, engaging, and accessible to both scholars and general readers.

Submission Guidelines: Authors interested in submitting their work to **Buddho** should follow the journal's specific submission guidelines, including manuscript formatting, citation style, and peer-review process, which can be found on the journal's website.

Types of journal articles accepted for publishing:

1. **Original Research Articles:** These articles present the results of original scientific research, typically following a structured format that includes sections such as introduction, methods, results, and discussion. They contribute new knowledge to a particular field.

2. **Academic Review Articles:** Review articles provide a comprehensive overview and analysis of existing research on a particular topic, field, or subject area. They synthesize and discuss existing literature to provide a broad perspective.

3. **Case Studies:** Case studies describe specific instances or examples in detail to illustrate a particular phenomenon, problem, or approach. They are often used in various fields, including psychology, business, and education.

4. **Book Reviews:** These articles provide critical evaluations of books related to the subject matter of the journal. Book reviews help readers decide whether a particular book is worth reading.

Peer Review Process: All submissions to **Buddho** undergo a rigorous peer-review process with 3 specialists to ensure the quality and validity of the research. The journal's editorial board consists of experts from various fields, ensuring a fair and comprehensive evaluation of each submission.

Buddho is committed to advancing scholarly discourse and promoting cross-cultural understanding and collaboration. We invite authors from diverse backgrounds to contribute their research and insights to our journal and be a part of our mission to foster knowledge exchange and exploration of worldviews, with a particular emphasis on Buddhist Studies and relevant innovations.

For more information, submission guidelines, and to explore previous publications, please visit the **Buddho** journal website at <https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho/index>

Publication Frequency

Scheduled to publish 4 issues per year (every 3 months).

Issue 1 January-March

Issue 2 April-June

Issue 3 July-September

Issue 4 October-December

Payment of publication fees:

Thai Article 4,000 Bath

English Article 6,000 Bath

Pay at Thai currency or Equal to the exchange rate on the day of paying USD only.

Bank Account: Krungthai - Branch Suwinthawong

Account No.: 663-3-04577-8

Name : WAT CHINDITH VIHARA

Payment will be informed after confirmation by the editor team after the process of reviewing by 3 experts. After making the payment, kindly submit your payment receipt or invoice to the Buddho system. As the editor of Buddho, this documentation is necessary for record-keeping and verification purposes.

Types of Articles to Accept for Publishing

Original Research Articles

These articles present the results of original scientific research, typically following a structured format that includes sections such as introduction, methods, results, and discussion. They contribute new knowledge to a particular field.

Make a new submission to the [Original Research Articles](#) section.

- 1 **Abstract:** The abstract should be concise and encompass the research idea or problem/objectives, research methodology, study population and sample groups, research tools, analysis, and research findings, within a range of 200-300 words.
- 2 **Introduction:** This section aims to describe the background and significance of the problem leading to the research. It should highlight research gaps to underscore the necessity of the study.
- 3 **Literature Review and Theoretical Framework:** This involves reviewing relevant literature and research, as well as establishing the theoretical framework for the study.
- 4 **Objectives:** Present the research objectives and hypotheses.
- 5 **Research Methodology:** Outline the components such as research type, study population, sample groups, selection techniques, research tools, research procedures, data collection, and analysis methods.
- 6 **Results:** Presentation of Research Findings, Align the presentation of findings with the research objectives or hypotheses.
- 7 **Discussion:** Discuss the results in accordance with the objectives, citing relevant research to support the discussed issues and content.
- 8 **Conclusion:** Summarize the findings, ensuring they align with the objectives and emphasize the significance of the research.
- 9 **Suggestions and Implementations:** Provide suggestions or new knowledge gained from the study, or implementations
10. **Body of Knowledge:** from the research, present recommendations for the public, and propose ideas for future research.
10. **References:** Ensure that citations within the article and at the end follow the APA6 format and maintain language appropriateness.

Academic Review Articles

Review articles provide a comprehensive overview and analysis of existing research on a particular topic, field, or subject area. They synthesize and discuss existing literature to provide a broad perspective.

Make a new submission to the [Academic Review Articles](#) section.

1. **Abstract:** State the significance, results of the study, and knowledge gained from the study, within a range of 200-300 words.
1. **Keywords:** Essential part of producing for readers to discover your article when conducting research 3-5 words.
2. **Introduction:** Explain the background and significance of the issues and concepts to be presented.
Content: Consist of a study of relevant documents and related theories.
  - 1) Presenting details supporting the main issues and concepts.
  - 2) Presenting secondary ideas clearly, correctly, and appropriately.
  - 3) Complete accuracy, linkage, and organization of content.
4. **Conclusion:** Comprehensive and consistent with the objectives, useful.
Suggestions and Implementations: Provide suggestions or new knowledge gained from the study, or implementations
5. **Body of Knowledge:** from the research, present recommendations for the public, and propose ideas for future research.
6. **References:** Ensure that citations within the article and references of the article are correct according to APA format.
7. Appropriateness of English language use.

Case Studies

Case studies describe specific instances or examples in detail to illustrate a particular phenomenon, problem, or approach. They are often used in various fields, including psychology, religion, business, and education.

Make a new submission to the [Case Studies](#) section.

1. **Abstract:** A brief summary of the entire case study. Can be narrative (flows as a short story) or structured (with subheadings). A structured abstract is preferred for clarity and consistency, within a range of 200-300 words.
Keywords: Essential part of producing for readers to discover your article when conducting research 3-5 words.
2. **Introduction:** Provides background on the case and its significance. Places the study in historical, social, or medical context. Mentions any previous similar cases.
Case Presentation: Describes the patient's complaint, history, and relevant information. Presents examination findings, test results, and diagnostic impressions. Uses a narrative format for clarity and avoids unnecessary details.
3. **Result:** Management and Outcome that mentions outlines the treatment plan and actual care provided. Includes duration and frequency of care. Reports the patient's response and outcome, using objective measures if possible.
4. **Discussion:** Analyzes key aspects of the case, including challenges and lessons learned.
5. Explores possible explanations without needing full scientific justification.
6. **Conclusion:** Comprehensive and consistent with the objectives, useful.
Suggestions and Implementations: Provide suggestions or new knowledge gained from the study, or implementations
7. **Body of Knowledge:** from the research, present recommendations for the public, and propose ideas for future research.
8. **References:** Ensure that citations within the article and references of the article are correct according to APA format.
9. Appropriateness of English language use.

Book Reviews

These articles provide critical evaluations of books related to the subject matter of the journal. Book reviews help readers decide whether a particular book is worth reading.

1. **Abstract:** A brief summary of the entire case study. Can be narrative (flows as a short story) or structured (with subheadings). A structured abstract is preferred for clarity and consistency, within a range of 200-300 words.
Keywords: Essential part of producing for readers to discover your article when conducting research 3-5 words.
2. **Introduction:** Provides background on the case and its significance. Places the study in historical, social, or medical context. Mentions any previous similar Books.
Book Reviews: Offer a critical evaluation of a book related to the journal's focus.
3. **Summarize:** key points, strengths, and weaknesses.
Discuss: its relevance and usefulness for readers.
4. **Conclusion:** Comprehensive and consistent with the objectives, useful.
Suggestions and Implementations: Provide suggestions or new knowledge gained from the study, or implementations
5. **Body of Knowledge:** from the research, present recommendations for the public, and propose ideas for future research.
6. **References:** Ensure that citations within the article and references of the article are correct according to APA format.
7. Appropriateness of English language use.

Editorial Team

บรรณาธิการบริหาร:

พระครูปลัด โชติพัฒน์ อาจารย์สุโก, ผศ.ดร.

Asst. Prof. Dr. Phrakhrupalat Chotiphat Acharasupho

โทร. +66 646946539 Email: chotipath.the@gmail.com

บรรณาธิการ:

ดร.พนัชนพงษ์พรรณ โปธิสถิรวรางกูร

Dr. Panatphongpan Bodhisathirawarangkul

โทร. +66 980502649 Email: buddhist.inn.man@gmail.com

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

สมศักดิ์ อุ่นไพรวงศ์

Somsak Ounphaiwong

โทร. +66 834859267 Email: inounephaivong@gmail.com

บรรณาธิการฝ่ายผลิต :

นิศาชล สมรักษ์

Nisachon Somrak

สำนักพิมพ์ โนเบิล เอ็ดดูเคชั่น – ดีพิมพ์ และ เผยแพร่

โทร. +66 942951417 Email: nisaaohncholly@gmail.com

Arts and Humanities Editor:

Prof.Dr.Challapalli Swaroopa Rani

Principal of College of Arts, Commerce and Law, Acharya Nagarjuna University, Andhra Pradesh, India.

Email: challapalliswaroopa2012@gmail.com

Social Sciences Editor:

Prof.Dr.Chai Ching Tan

Assistant to President, Nakhon Sawan Rajabhat University, Thailand.

Email: drcctan@yahoo.com

Business and Management Editor:

Prof. Emeritus Dr. Satyendra Patnaik

School of Tourism & Hospitality Management, KIIT University, India

Email: satyendrapatnaik@kiit.ac.in.

Psychology Editor:

Asst.Prof.Dr.Phramaha Phuen Kittisobhano

Department of Psychology, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ayutthaya, Thailand.

Email: phuen.cha@mcu.ac.th

Social Innovation Editor:

Assist.Prof.Dr.Chatwarun Angasinha

Leadership in Society, Business and Politics, College of Social Innovation, Rangsit University, Thailand.

Email: chattrsu@gmail.com

Education Administration Editor:

Dr.Montree Linphoo

Department of Psychology and Guidance, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University

Email: montreegate@hotmail.com

Buddhist Studies Editor:

Dr.Meechi Netnapha Sutthirat

School of Buddhist and Philosophy, Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Salaya, Nakhon Phathom, Thailand.

Email: nethnapa.sut@mbu.ac.th

Managing Director:

Dr.Jakkapong Thipsungnoen

Noble Education Co., Ltd.

Email: pumjakkapong@gmail.com

Editorial Team:

A dynamic ensemble of researchers, writers, and thinkers dedicated to curating the best content:

Prof.Dr.Chenna G.Reddy

Head Department of English, College of Arts, Commerce and Law, Acharya Nagarjuna University, Andhra Pradesh, India.

Email: crguju27@gmail.com

Assoc.Prof.Dr.Kesineee Chiwpreecha

Educational Administration and Change Leadership, Graduate School, Eastern Asia University, Thailand.

Email: kesinee@eau.ac.th

Dr.Ven.Thich Nguyen The

Binh Thuan School of Buddhist Studies, Binh Thuan Province, Vietnam.

Email: thichnguyenthe@gmail.com

Dr.Van.Thich Quang Chan

Department of Vietnamese Buddhist, Vietnam Buddhist University, Ho Chi Minh City, Vietnam.

Email: thichquangchan1977@gmail.com

Dr.Ven.Vilasagga

Sitagu International Buddhist Academy, Sagaing, Myanmar.

Email: vilasagga.thesitagu@gmail.com

Dr.Ven.Chandhima

Faculty of Buddhist Studies, Ramannyaratha Buddhist University, Mon State, Myanmar.

Email: naicandimar@gmail.com

Dr.Ven.Thich Tam Vuong

Buddha An Temple and Academy, Una-Antioch Pike, Nashville, Tennessee, USA.

Email: thichtamvuong90@gmail.com

Dr.Ven.Thich Giac Chinh

Sakyamuni Buddhist Sangha of the United States Organization, University Ave, Suite H, San Diego, California, USA.

Email: dharmameditationtemple@gmail.com

Dr.Nguyen Thanh Trung

Department of Linguistics and Literature, Ho Chi Minh City University of Education, Vietnam.

Email: trungnt@hcmue.edu.vn

Dr.Surachai Pudchu

School of Philosophy Religion and Culture, Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Salaya, Nakhon Phathom, Thailand.

Email: sura_chai_1981@hotmail.com

Dr.Chompoonuch Changcharoen

Graduate School, Mahamakut Buddhist University, Salaya, Nakhon Phathom, Thailand.

Email: chompoonuch.mbu@gmail.com

Dr.Nadnapang Phophichit

Director of Master of Arts in Peace Studies Program (International Program), Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Ayutthaya, Thailand.

Email: nadnapang@ibsc.mcu.ac.th

Dr.Phanthad Srithiphan

Research and Statistics in Cognitive Science, School of Education Administration, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Email: phanthad@gmail.com

Dr.Rattiya Nueaamnat

*Research and Academic, Graduate School, Nakhon Sawan Campus
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Sawan Province, Thailand.*

Email: rattitik.prom@gamil.com

Dr.Sayan Bhramanin

Department of English Studies, St. Maria Chon Daen School, Phetchabun Province, Thailand.

Email: suwatchano@hotmail.com

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

(Peer-Reviewed and Open Access Journal)

CONTENTS

Strengthening and Developing Human Capital Potential Based on the Principles of Five Strengths Prapon Arkhad*	1-11
Loving-Kindness Practicing of Bodhisattvas in Mahayana Buddhism Suvichak Pasvan*	12-19
Buddhist Sides in Krabi, Thailand Phra kruwinithon Wuthichai Wuthichayo*	20-28
Buddhist Civilization on Óc Eo, Vietnam Phramaha Chakrapol Acharashubho Thepa*	29-38
Study of the Cakkavālaṭṭipani Scripture in the Context of the Plan of Wat Suthat Thepwararam Thanakrit Koolada*	39-53

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
THAILAND

NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (ONLINE)

Strengthening and Developing Human Capital Potential Based on the Principles of Five Strengths

การเสริมสร้างและการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ตาม
หลักพลธรรม

Author & Corresponding Author*

1. Prapon Arkhad*

ประพนธ์ อรรคชาติ

Affiliation:

1. Nakhon Phanom Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

วิทยาลัยสงฆ์นครพนม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Email: arkhad.pra@gmail.com

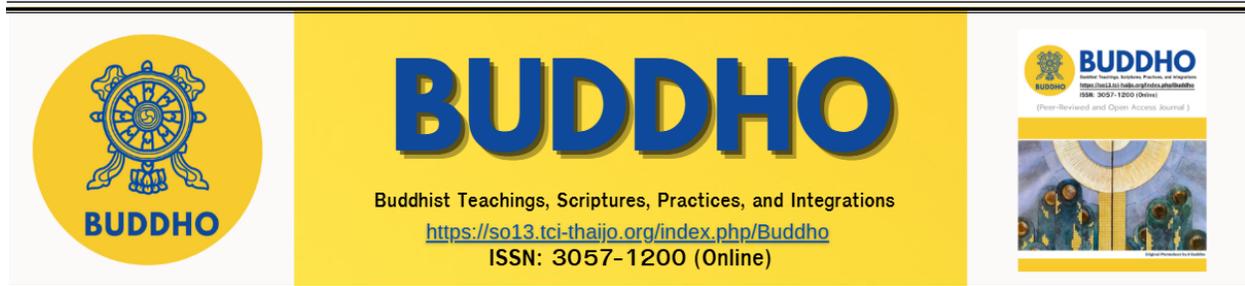
Article history:

Received: 02/11/2022, Revised: 04/12/2022,

Accepted: 25/12/2022, Available online: 01/01/2023

How to Cite:

Arkhad, P. (2023). Strengthening and Developing Human Capital Potential Based on the Principles of Five Strengths. *Buddho Journal*, 2(1), 1-11.

Academic Review Articles

Strengthening and Developing Human Capital Potential Based on the Principles of Five Strengths

Prapon Arkhad*

การเสริมสร้างและการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ตามหลักพลธรรม

ประพนธ์ อรรคชาติ*

Abstract

The strengthen and development of human capital are crucial for increasing the capabilities of individuals and organizations in an era of rapid change. The Five Strengths (Pañca Bala), which consist of the strength of faith (saddhā-bala), the strength of effort (viriya-bala), the strength of mindfulness (sati-bala), the strength of concentration (samādhi-bala), and the strength of wisdom (paññā-bala), provide a conceptual framework that can be applied to human capital development, fostering growth in skills, abilities, and ethical values. This study aims to analyze the application of the Five Strengths in the context of human capital development across organizations and various sectors. A descriptive research approach and document analysis were employed to explore relevant literature and practical applications. The findings indicate that integrating the Five Strengths into human capital development enhances both efficiency and sustainability, ultimately contributing to the advancement of organizations and society as a whole.

Keywords: Strengthening, Developing, Human Capital, Potential, Principles of Five Strengths

บทคัดย่อ

การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเพิ่มขีดความสามารถของบุคคลและองค์กรในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว หลักพลธรรม (Five Strengths) ซึ่งประกอบด้วย พละทางศรัทธา พละทางวิริยะ พละทางสติ พละทางสมาธิ และพละทางปัญญา เป็นแนวคิดที่สามารถประยุกต์ใช้ในการ

พัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เพื่อให้เกิดการเติบโตทั้งในด้านทักษะ ความสามารถ และจริยธรรม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์แนวทางการนำหลักพลธรรมมาประยุกต์ใช้ในบริบทของการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในองค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ โดยใช้วิธีการศึกษาเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพลธรรมสามารถช่วยพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพและความยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาองค์กรและสังคมโดยรวม

คำสำคัญ: การเสริมสร้าง, การพัฒนา, ทุนมนุษย์, ศักยภาพ, หลักพลธรรม

บทนำ

ในปัจจุบัน การพัฒนาทุนมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนองค์กรและสังคมให้สามารถแข่งขันและเติบโตได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Schultz, 1961) ทุนมนุษย์ไม่ได้หมายถึงเพียงแค่ความรู้และทักษะของบุคคลเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงค่านิยม ความเชื่อ และศักยภาพที่สามารถส่งเสริมให้บุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสร้างผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม (Becker, 1993) แนวคิดเรื่องหลักพลธรรม (Five Strengths) ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในพุทธศาสนา ประกอบไปด้วยพลทางศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ และปัญญา สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ให้มีความสมดุลระหว่างความสามารถทางวิชาชีพและคุณธรรม (Bodhi, 2011) การศึกษานี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการนำหลักพลธรรมมาใช้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพทุนมนุษย์ในบริบทขององค์กรและภาคส่วนต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมเหล่านี้กับการพัฒนาศักยภาพของบุคคลในด้านการทำงาน การตัดสินใจ และการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน ผลการศึกษานี้จะช่วยให้ผู้นำองค์กร นักพัฒนา และนักวิชาการสามารถนำหลักพลธรรมไปปรับใช้ให้เกิดประโยชน์ในกระบวนการพัฒนาทุนมนุษย์ ซึ่งจะเป็นรากฐานสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรและสังคมโดยรวม

การเสริมสร้างและการพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์

แนวคิดทุนมนุษย์ (Human Capital Theory)

แนวคิดทุนมนุษย์ (Human Capital Theory) มีรากฐานมาจากทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ที่มองว่าทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม โดยเน้นว่าการลงทุนในตัวบุคคล เช่น การศึกษา การฝึกอบรม และสุขภาพ จะส่งผลโดยตรงต่อศักยภาพการผลิต (Productivity) และการเติบโตทางเศรษฐกิจ (Schultz, 1961; Becker, 1964) Schultz (1961) เป็นหนึ่งในนักเศรษฐศาสตร์คนแรกที่เสนอแนวคิดว่าทรัพยากรมนุษย์มีลักษณะคล้ายกับทุนรูปแบบอื่น เช่น ทุนทางกายภาพ (Physical Capital) ซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่า

ได้ผ่านการลงทุนที่เหมาะสม เขาอธิบายว่า การลงทุนด้านทุนมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนา เนื่องจากช่วยเพิ่มประสิทธิภาพแรงงานและลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ (Schultz, 1961) ต่อมา Becker (1964) ได้ขยายแนวคิดนี้โดยชี้ให้เห็นว่าการลงทุนในทุนมนุษย์สามารถแบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก ได้แก่ 1) การลงทุนเฉพาะองค์กร (Firm-Specific Human Capital) – การฝึกอบรมหรือพัฒนาทักษะที่มีประโยชน์เฉพาะกับองค์กรใดองค์กรหนึ่ง เช่น การฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีหรือกระบวนการผลิตเฉพาะของบริษัท 2) การลงทุนทั่วไป (General Human Capital) – การพัฒนาความรู้และทักษะที่สามารถใช้ได้หลายอุตสาหกรรม เช่น การศึกษาในระดับปริญญา หรือการฝึกอบรมด้านภาษาต่างประเทศ

องค์ประกอบหลักของทุนมนุษย์

ทุนมนุษย์ประกอบด้วยหลายองค์ประกอบที่ส่งผลต่อศักยภาพในการทำงานของบุคคลและองค์กร ได้แก่

1) การศึกษา (Education) เป็นปัจจัยหลักที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ส่งผลต่ออัตราค่าจ้างและโอกาสทางอาชีพ (Hanushek & Woessmann, 2008)

2) ทักษะและความสามารถ (Skills and Competencies) รวมถึงทักษะทางวิชาชีพและทักษะทางสังคมที่จำเป็นต่อการทำงานในยุคปัจจุบัน (Autor, 2014)

3) สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Health and Well-being) สุขภาพที่ดีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดต้นทุนทางเศรษฐกิจที่เกิดจากโรคร้ายไข้เจ็บ (Strauss & Thomas, 1998)

4) คุณค่าและจริยธรรมในการทำงาน (Work Ethics and Morality) บุคคลที่มีจริยธรรมและทัศนคติที่ดีในการทำงานมักจะมีศักยภาพในการพัฒนาและก้าวหน้าในอาชีพได้ดีขึ้น (Heckman & Kautz, 2012)

การประยุกต์ใช้แนวคิดทุนมนุษย์ในบริบทปัจจุบันในปัจจุบันแนวคิดทุนมนุษย์ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในหลายด้าน เช่น การพัฒนาแรงงานและเศรษฐกิจ ประเทศที่มีการลงทุนในทุนมนุษย์อย่างต่อเนื่อง เช่น ฟินแลนด์และสิงคโปร์ มักมีผลิตภาพแรงงานสูงและสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดี (World Bank, 2018) การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงงานที่มีความสามารถและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (OECD, 2019) เศรษฐกิจดิจิทัล ในยุคดิจิทัล ทักษะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี เช่น Data Analytics, Artificial Intelligence (AI), และ Digital Literacy มีความสำคัญมากขึ้น และองค์กรที่สามารถพัฒนาแรงงานให้มีทักษะเหล่านี้ได้จะมีความสามารถในการแข่งขันสูงขึ้น (Brynjolfsson & McAfee, 2014)

สรุปแนวคิดทุนมนุษย์เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการลงทุนในตัวบุคคลผ่าน การศึกษา การฝึกอบรม และการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มผลิตภาพแรงงานและสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้

ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและถูกนำไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายสาขาเพื่อสร้างความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม

องค์ประกอบหลักของทุนมนุษย์

องค์ประกอบหลักของทุนมนุษย์ (Key Components of Human Capital) ทุนมนุษย์เป็นแนวคิดที่ครอบคลุมหลายองค์ประกอบที่ส่งผลต่อศักยภาพของบุคคลในการทำงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม องค์ประกอบหลักของทุนมนุษย์สามารถจำแนกได้เป็น 3 ด้านสำคัญ ได้แก่ ความรู้และทักษะ สุขภาพและความ เป็นอยู่ที่ดี และคุณธรรมและจริยธรรม (Becker, 1964; OECD, 2019)

1) ความรู้และทักษะ (Knowledge and Skills) ความรู้และทักษะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลต่อศักยภาพการทำงานของบุคคล โดยเฉพาะในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ที่ต้องการแรงงานที่มี ทักษะสูง (Hanushek & Woessmann, 2008) องค์ประกอบนี้ประกอบไปด้วย ความรู้ทางวิชาการ (Academic Knowledge) ได้จากระบบการศึกษาในระดับต่างๆ และเป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง (World Bank, 2018) ทักษะทางวิชาชีพ (Technical and Vocational Skills): รวมถึงความสามารถในการใช้เทคโนโลยี การแก้ปัญหา และความเชี่ยวชาญในสาขาอาชีพ (Autor, 2014) ทักษะทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Skills): เช่น การทำงานเป็นทีม ความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการสื่อสาร ซึ่งมีความสำคัญ ต่อการทำงานในยุคปัจจุบัน (Heckman & Kautz, 2012)

2) สุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (Health and Well-being) สุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลิตภาพ แรงงานและความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคล (Strauss & Thomas, 1998) การมีสุขภาพที่ดีช่วยเพิ่ม ความสามารถในการทำงานและลดอัตราการขาดงาน ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืน (Bloom, Canning, & Sevilla, 2004) องค์ประกอบนี้รวมถึง สุขภาพทางกาย (Physical Health): โภชนาการที่ดี การเข้าถึงบริการ สุขภาพ และการออกกำลังกายช่วยเสริมสร้างความแข็งแรงของร่างกายและลดโรคเรื้อรัง (WHO, 2020) สุขภาพจิต (Mental Health): ความมั่นคงทางอารมณ์และจิตใจมีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานและการมีส่วนร่วม ในสังคม (Layard, 2005)

3) คุณธรรมและจริยธรรม (Morality and Ethics) คุณธรรมและจริยธรรมเป็นองค์ประกอบของทุนมนุษย์ที่ ช่วยเสริมสร้างพฤติกรรมที่ดีและส่งเสริมสังคมที่มีความรับผิดชอบ (Heckman, 2000) โดยประกอบด้วย จริยธรรม ในการทำงาน (Work Ethics): เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ และความขยันขันแข็ง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญใน การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณภาพ (OECD, 2019) คุณธรรมส่วนบุคคล (Personal Morality): ความเมตตา ความเห็นอกเห็นใจ และการเคารพผู้อื่น ซึ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงานและสังคม (Putnam, 2000)

ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัว

ความสามารถในการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการปรับตัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและตลาดแรงงาน (OECD, 2019) แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องผ่าน การศึกษา การฝึกอบรม และการพัฒนาทักษะ (Brynjolfsson & McAfee, 2014) การศึกษา (Education) ระบบการศึกษามีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ต้องการทักษะใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง (World Bank, 2018) การศึกษาคควรส่งเสริม การเรียนรู้ที่เน้นการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ (Problem-Solving and Critical Thinking) การบูรณาการเทคโนโลยีในการศึกษา (Digital Learning Integration) การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ (Training and Skills Development) การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Autor, 2014) ซึ่งรวมถึง การฝึกอบรมด้านเทคโนโลยี (Technology Training) เช่น AI, Data Analytics และ Digital Literacy การพัฒนาทักษะอ่อน (Soft Skills Development): เช่น ภาวะผู้นำ ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน การส่งเสริมสุขภาพ (Health Promotion) การมีสุขภาพที่ดีช่วยให้บุคคลสามารถเรียนรู้และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Strauss & Thomas, 1998) ซึ่งรวมถึงโครงการสุขภาพในที่ทำงาน (Workplace Wellness Programs) การส่งเสริมสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance)

สรุปทุนมนุษย์เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม โดยมี ความรู้และทักษะ สุขภาพ และความเป็นอยู่ที่ดี และคุณธรรมและจริยธรรม เป็นพื้นฐานสำคัญ นอกจากนี้ ความสามารถในการเรียนรู้และปรับตัวเป็นสิ่งจำเป็นในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การลงทุนในทุนมนุษย์ผ่าน การศึกษา การฝึกอบรม และการส่งเสริมสุขภาพจึงเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถเพิ่มผลิตภาพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างยั่งยืน

การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วยหลักพุทธธรรม

หลักธรรมในการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ (Buddhist Principles for Human Potential Development) การพัฒนาศักยภาพมนุษย์เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างบุคคลให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางกาย ใจ และปัญญา ในพุทธศาสนา หลักไตรสิกขา (Sīla, Samādhi, Paññā) ถือเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยส่งเสริมศักยภาพของมนุษย์อย่างเป็นระบบ โดยหลักไตรสิกขานำการพัฒนาทั้งในด้านศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งมีผลต่อการสร้างบุคคลที่มีคุณธรรม มีจิตใจมั่นคง และมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา (Rahula, 1974; Gethin, 1998)

1. หลักไตรสิกขากับการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ การพัฒนาด้านศีลธรรมและจริยธรรม (Moral and Ethical Development – Sīla) ศีลเป็นพื้นฐานของการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ เนื่องจากช่วยสร้างความมั่นคงทางจิตใจ

และควบคุมพฤติกรรมให้อยู่ในกรอบของศีลธรรม ศีลทำให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตและปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งนำไปสู่ความไว้วางใจในสังคมและองค์กร (Harvey, 2000) โดยศีลธรรมในที่นี้รวมถึงการฝึกอบรมคุณธรรมและจริยธรรม (Ethical Training): ส่งเสริมให้บุคคลมีความซื่อสัตย์ มีจิตสาธารณะ และเคารพกฎเกณฑ์ของสังคม (Keown, 1992) การปฏิบัติตามหลักศีล 5 และหลักศีลในระดับสูงขึ้น: ช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นโทษ และส่งเสริมความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน (Bodhi, 2005) การฝึกสมาธิและสติ (Mental Concentration and Mindfulness – Samādhi) สมาธิและสติเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มศักยภาพทางจิตใจ ทำให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์ มีสมาธิในการทำงาน และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ได้ดียิ่งขึ้น (Gunaratana, 2002) การฝึกสมาธิและสติช่วยให้ เพิ่มความสามารถในการตัดสินใจ (Decision-Making Skills): สมาธิช่วยให้บุคคลสามารถพิจารณาสถานการณ์อย่างรอบคอบและตัดสินใจได้อย่างถูกต้อง (Kabat-Zinn, 1990) เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงาน: การฝึกสติช่วยลดความเครียดและเพิ่มความสามารถในการโฟกัสงานได้ดีขึ้น (Langer, 1989) การพัฒนาปัญญาและความคิดสร้างสรรค์ (Wisdom and Creative Thinking – Paññā) ปัญญาคือความรู้เท่าทันสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง และสามารถใช้ความรู้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้ (Harvey, 2000) การพัฒนาปัญญาในพุทธศาสนาสามารถทำได้ผ่าน การศึกษาที่เน้นการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning Approach): การเรียนรู้ที่ส่งเสริมการใคร่ครวญและการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ (Rahula, 1974) การพัฒนาแนวคิดเชิงวิพากษ์และการคิดเชิงสร้างสรรค์ (Critical and Creative Thinking): ช่วยให้ผู้บุคคลสามารถพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gethin, 1998)

2. แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพลธรรม แนวทางนี้สามารถนำมาใช้ในชีวิตประจำวันและองค์กร เพื่อสร้างบุคคลที่มีความสมดุลทั้งทางศีล สมาธิ และปัญญา ได้แก่ การบูรณาการศีลธรรมในการทำงาน: ผ่านหลักจริยธรรมองค์กร (Corporate Ethics) และการฝึกอบรมคุณธรรมในองค์กร (Keown, 1992) การนำสมาธิและสติมาประยุกต์ใช้: เช่น การฝึกสติในที่ทำงาน (Mindfulness in Workplace) และการจัดการความเครียด (Langer, 1989) การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาปัญญา: ผ่านหลักการศึกษาตามพุทธวิธี (Buddhist Pedagogy) และแนวคิดการเรียนรู้เชิงไตร่ตรอง (Reflective Learning) (Gunaratana, 2002) แนวทางการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ตามหลักพลธรรม (Buddhist Ethical Principles) เป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ทั้งในชีวิตประจำวันและการบริหารองค์กร เพื่อพัฒนาบุคคลให้มีความสมดุลทั้งด้านศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน หลักการนี้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลในทุกมิติ (Harvey, 2000) โดยแนวทางหลักมีดังต่อไปนี้

การบูรณาการศีลธรรมในการทำงาน ศีลธรรมเป็นรากฐานสำคัญของพฤติกรรมที่ดีในสังคมและองค์กร การส่งเสริมให้บุคลากรมีจริยธรรมในการทำงานสามารถช่วยลดปัญหาการทุจริต ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่ดี และเพิ่ม

ประสิทธิภาพขององค์กรโดยรวม (Keown, 1992) แนวทางการบูรณาการศีลธรรมในองค์กรสามารถทำได้โดย การอบรมจริยธรรมและคุณธรรมในการทำงาน การฝึกอบรมเกี่ยวกับจรรยาบรรณและความรับผิดชอบต่อสังคมช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี ซึ่งแนวทางนี้ได้รับการสนับสนุนจากการศึกษาของ Keown (1992) ที่ชี้ให้เห็นว่าการฝึกอบรมคุณธรรมสามารถช่วยลดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและเพิ่มความไว้วางใจในองค์กร การกำหนดแนวปฏิบัติทางจริยธรรมองค์กรสามารถกำหนดนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เน้นหลักธรรมาภิบาล (Corporate Governance) และคุณธรรมในการบริหารงาน ซึ่งช่วยให้บุคลากรมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนและสอดคล้องกับค่านิยมขององค์กร (Bodhi, 2005) การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดถือหลักคุณธรรม การส่งเสริมให้บุคลากรมีจริยธรรมในการทำงานต้องอาศัยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักคุณธรรม เช่น การให้รางวัลแก่พนักงานที่มีจริยธรรมดี หรือการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคม (Harvey, 2000)

การนำสมาธิและสติมาประยุกต์ใช้ สมาธิและสติเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์ ลดความเครียด และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน การวิจัยของ Kabat-Zinn (1990) และ Langer (1989) ชี้ให้เห็นว่าการฝึกสติสามารถช่วยลดความเครียดในที่ทำงานและเพิ่มความพึงพอใจในการทำงาน แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ ได้แก่ การฝึกสติในที่ทำงาน (Mindfulness in Workplace) การฝึกสติช่วยให้พนักงานสามารถโฟกัสกับงานได้ดีขึ้น ลดความฟุ้งซ่าน และสามารถบริหารเวลาของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Gunaratana, 2002) การฝึกสติสามารถทำได้ผ่านกิจกรรมง่าย ๆ เช่น การทำสมาธิช่วงสั้น ๆ ก่อนเริ่มงาน หรือการฝึกการรับรู้ลมหายใจระหว่างทำงาน การจัดการความเครียดและความสมดุลในชีวิต การฝึกสมาธิและสติช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับความเครียดได้ดีขึ้น และช่วยให้เกิดความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Langer, 1989) องค์กรสามารถส่งเสริมการจัดการความเครียดผ่านโปรแกรมการฝึกสมาธิ เช่น การจัดห้องสำหรับการทำสมาธิในที่ทำงาน หรือการจัดกิจกรรมฝึกสมาธิสำหรับพนักงาน การใช้สมาธิเพื่อพัฒนาคุณภาพการตัดสินใจ การมีสมาธิที่ดีช่วยให้บุคคลสามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น การวิจัยของ Gunaratana (2002) แสดงให้เห็นว่าผู้ที่ฝึกสมาธิเป็นประจำสามารถจัดการกับสถานการณ์ที่กดดันได้ดีกว่าผู้ที่ไม่ได้ฝึก

การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาปัญญาปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญของทุนมนุษย์ที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยแนวทางที่สามารถนำไปใช้ได้ ได้แก่

1) การใช้หลักการศึกษิตตามพุทธวิธี (Buddhist Pedagogy) การศึกษาตามแนวพุทธศาสนาเน้นการพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งผ่านการฝึกสมาธิและการใคร่ครวญ (Gethin, 1998) หลักการนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาปัญญาและนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2) การเรียนรู้เชิงไตร่ตรอง (Reflective Learning) แนวคิดการเรียนรู้เชิงไตร่ตรองเน้นให้บุคคลมีการคิดวิเคราะห์และพิจารณาประสบการณ์ของตนเองเพื่อพัฒนาความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้น (Rahula, 1974) วิธีการนี้สามารถช่วยให้บุคคลพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3) การสร้างระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning Systems) แนวคิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจได้ดีขึ้น (Harvey, 2000) องค์กรสามารถส่งเสริมแนวคิดนี้ได้โดยการจัดอบรมและพัฒนาทักษะให้แก่พนักงานอย่างต่อเนื่อง

สรุป

แนวคิดทุนมนุษย์เน้นการพัฒนา ความรู้ ทักษะ สุขภาพ และศีลธรรม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการใช้ชีวิต ส่วนทุนมนุษย์ตามหลักพลธรรมมุ่งเน้น การพัฒนาทางศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพุทธศาสนา การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ด้วยหลักพลธรรมจึงเป็นแนวทางที่ส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต การสร้างสมดุลระหว่างปัญญาและจริยธรรม และการพัฒนาตนเองเพื่อประโยชน์ของสังคม แนวทางการพัฒนา ศักยภาพมนุษย์ตามหลักพลธรรมเป็นแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวันและองค์กร โดยเน้น การบูรณาการศีล สมาธิ และปัญญาให้เกิดประโยชน์สูงสุด การนำหลักการนี้ไปใช้สามารถช่วยสร้างบุคคลที่มี คุณธรรม มีสมาธิ และมีปัญญา ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แนวทางการพัฒนา ศักยภาพมนุษย์ตามหลัก พลธรรมเป็นแนวทางที่สามารถนำมาใช้ได้ทั้งในชีวิตประจำวันและองค์กร โดยการบูรณาการศีล สมาธิ และปัญญา ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การนำหลักศีลธรรมมาใช้ช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีคุณธรรม การนำสมาธิและสติมา ประยุกต์ใช้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดความเครียด ส่วนการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้ บุคคลสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง แนวทางนี้ไม่เพียงช่วยเสริมสร้าง ศักยภาพของบุคคล แต่ ยังมีส่วนช่วยสร้างสังคมที่เข้มแข็งและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. การบูรณาการศีลธรรมในการทำงาน เพื่อให้ศีลธรรมเป็นรากฐานของการดำเนินชีวิตและการทำงาน องค์กรควรให้ความสำคัญกับการจัดอบรมจริยธรรมองค์กร (Corporate Ethics Training) ควรมีการพัฒนา โปรแกรมการอบรมที่เน้นจรรยาบรรณวิชาชีพและความรับผิดชอบต่อสังคม การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดถือ หลักคุณธรรม: ผ่านการกำหนดนโยบายและมาตรฐานทางจริยธรรมที่ชัดเจน รวมถึงส่งเสริมพฤติกรรมที่สะท้อนถึง ความซื่อสัตย์และความเมตตาในองค์กร การกำหนดหลักธรรมาภิบาลในองค์กร โดยใช้หลักศีลธรรมเป็นแนวทางใน การบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดความยุติธรรมและโปร่งใส

2. การนำสมาธิและสติมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและองค์กร สมาธิและสติช่วยให้คุณมีจิตใจที่มั่นคง ลดความเครียด และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน องค์กรสามารถนำหลักการนี้มาใช้ได้โดย การจัดกิจกรรมฝึก สติ เช่น การเริ่มต้นวันทำงานด้วยการทำสมาธิระยะสั้น หรือการมีห้องสำหรับฝึกสมาธิในสถานที่ทำงาน การฝึก เจริญสติในชีวิตประจำวัน: การส่งเสริมให้บุคคลตระหนักรู้ในปัจจุบันขณะผ่านการปฏิบัติ เช่น การหายใจอย่างมีสติ

หรือการรับประทานอาหารอย่างมีสมาธิ การใช้สมาธิเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจ การฝึกสมาธิช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมอารมณ์และพิจารณาทางเลือกต่าง ๆ อย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ

3. การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและการพัฒนาปัญญา ปัญญาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยสามารถดำเนินการผ่านแนวทางต่อไปนี้ การใช้หลักการศึกษาตามพุทธวิธี (Buddhist Pedagogy): เช่น การเรียนรู้แบบวิภาชวิธี และการพัฒนาแนวคิดผ่านการปฏิบัติสมาธิและการใคร่ครวญ การส่งเสริมการเรียนรู้เชิงไตร่ตรอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความเข้าใจตนเองและพิจารณาประสบการณ์การเรียนรู้ในแง่มุมที่ลึกซึ้ง การสร้างระบบการศึกษาที่สนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต เช่น การเปิดโอกาสให้บุคคลสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้และการศึกษาต่อเนื่องในทุกช่วงวัย

องค์ความรู้จากการศึกษา

การพัฒนาศักยภาพมนุษย์ควรมีความสมดุลระหว่างศีล สมาธิ และปัญญา ศีลเป็นรากฐานของจริยธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม สมาธิช่วยเพิ่มสมาธิและลดความเครียดในการทำงาน ปัญญาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้บุคคลสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การนำหลักไตรสิกขาไปใช้ในองค์กรสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากรได้ การฝึกอบรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมช่วยให้เกิดจรรยาบรรณในการทำงาน การนำสมาธิและสติมาใช้ช่วยลดปัญหาความเครียดและความขัดแย้งในองค์กร การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตช่วยให้บุคลากรมีศักยภาพและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ดีขึ้น หลักพุทธธรรมสามารถเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างสังคมที่ยั่งยืน การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักพุทธศาสนาช่วยสร้างสังคมที่มีคุณธรรม การบูรณาการหลักศีล สมาธิ และปัญญาในระบบการศึกษาและการทำงานช่วยลดปัญหาความขัดแย้งและเพิ่มความร่วมมือในสังคม การเรียนรู้ตามแนวทางพุทธศาสนาส่งเสริมให้บุคคลสามารถนำปัญญาไปใช้ในการแก้ไขปัญหาทางสังคมและเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- Autor, D. H. (2014). Skills, Education, and the Rise of Earnings Inequality Among the “Other 99 Percent.” *Science*, 344(6186), 843-851.
- Becker, G. S. (1964). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education*. University of Chicago Press.
- Becker, G. S. (1993). *Human Capital: A Theoretical and Empirical Analysis, with Special Reference to Education (3rd ed.)*. University of Chicago Press.
- Bloom, D. E., Canning, D., & Sevilla, J. (2004). The Effect of Health on Economic Growth: A Production Function Approach. *World Development*, 32(1), 1-13.
- Bodhi, B. (2005). *In the Buddha's words: An anthology of discourses from the Pali Canon*. Wisdom Publications.

-
- Bodhi, B. (2011). *In the Buddha's words: An anthology of discourses from the Pali Canon*. Wisdom Publications.
- Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). *The second machine age: Work, progress, and prosperity in a time of brilliant technologies*. W. W. Norton & Company.
- Gethin, R. (1998). *The foundations of Buddhism*. Oxford University Press.
- Gunaratana, B. H. (2002). *Mindfulness in plain English*. Wisdom Publications.
- Hanushek, E. A., & Woessmann, L. (2008). The role of cognitive skills in economic development. *Journal of Economic Literature*, 46(3), 607-668.
- Harvey, P. (2000). *An introduction to Buddhist ethics*. Cambridge University Press.
- Heckman, J. J., & Kautz, T. (2012). Hard evidence on soft skills. *Labour Economics*, 19(4), 451-464.
- Kabat-Zinn, J. (1990). *Full catastrophe living: Using the wisdom of your body and mind to face stress, pain, and illness*. Dell Publishing.
- Keown, D. (1992). *The nature of Buddhist ethics*. Palgrave Macmillan.
- Langer, E. J. (1989). *Mindfulness*. Addison-Wesley.
- Layard, R. (2005). *Happiness: Lessons from a new science*. Penguin.
- OECD. (2019). *OECD skills outlook 2019: Thriving in a digital world*. OECD Publishing.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The collapse and revival of American community*. Simon & Schuster.
- Rahula, W. (1974). *What the Buddha taught*. Grove Press.
- Schultz, T. W. (1961). *Investment in human capital*. *The American Economic Review*, 51(1), 1-17.
- Strauss, J., & Thomas, D. (1998). Health, nutrition, and economic development. *Journal of Economic Literature*, 36(2), 766-817.
- WHO. (2020). *World health statistics 2020: Monitoring health for the SDGs*. World Health Organization.
- World Bank. (2018). *World development report 2018: Learning to realize education's promise*. World Bank Group.

INTERNATIONAL
STANDARD
SERIAL
NUMBER
THAILAND

NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Loving-Kindness Practicing of Bodhisattvas in Mahayana Buddhism

Author & Corresponding Author*

1. Suvichak Pasvan*

Affiliation:

1. Centre of Mahayana Buddhism, Acharya Nagarjuna University, Andhra Pradesh, India.

Email: s_pasvan@gmail.com

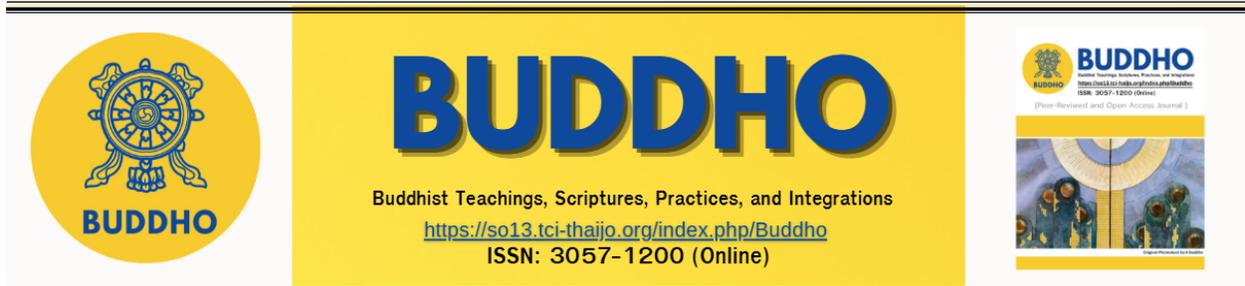
Article history:

Received: 04/11/2022, Revised: 27/11/2022,

Accepted: 25/12/2022, Available online: 01/01/2023

How to Cite:

Pasvan, S. (2023). Loving-Kindness Practicing of Bodhisattvas in Mahayana Buddhism. *Buddho Journal*, 2(1), 12-19.

Academic Review Articles

Loving-Kindness Practicing of Bodhisattvas in Mahayana Buddhism

Suvichak Pasvan*

Abstract

Loving-kindness (Maitrī) is a fundamental virtue in Mahayana Buddhism, particularly in the Bodhisattva path. The practice of loving-kindness is deeply rooted in the aspiration to attain Buddhahood for the benefit of all sentient beings, reflecting the selfless compassion that defines a Bodhisattva. This study explores the doctrinal foundations of loving-kindness in Mahayana texts, including the Lotus Sūtra, Avataṅsaka Sūtra, and Bodhisattvabhūmi, highlighting how the concept transcends mere emotional benevolence to encompass a profound commitment to universal liberation. The analysis also draws upon the teachings of influential Mahayana scholars such as Ācārya Śāntideva and Nagarjuna, who elaborated on the practical applications of loving-kindness in ethical conduct and meditative cultivation. Furthermore, this research examines contemporary interpretations and applications of loving-kindness in modern Buddhist practice. By synthesizing scriptural, philosophical, and practical perspectives, this study aims to deepen the understanding of loving-kindness as a transformative force in the Bodhisattva's journey towards enlightenment.

Keywords: Loving-Kindness, Bodhisattvas, Mahayana Buddhism

Introduction

Mahayana Buddhism places great emphasis on the cultivation of loving-kindness (Maitrī) as an essential quality of a Bodhisattva. Rooted in the Bodhisattva ideal, loving-kindness is not merely a personal virtue but a dynamic force aimed at alleviating the suffering of all sentient beings. The Bodhisattva path, characterized by the Six Perfections (Pāramitās), positions loving-kindness within a broader ethical framework that encompasses generosity (Dāna), morality (Śīla), patience (Kṛānti), effort (Vīrya), meditation (Dhyāna), and wisdom (Prajñā).

The concept of loving-kindness in Mahayana Buddhism extends beyond individual practice to societal transformation. Classical texts such as the Lotus Sūtra and the Avataṅsaka Sūtra depict

the Bodhisattva as an embodiment of boundless compassion and unconditional love, striving tirelessly for the enlightenment of all beings (Gomez, 2005). The Bodhisattvabhūmi of Asanga further elaborates on the techniques for cultivating loving-kindness, emphasizing its role in overcoming negative mental states and fostering a mind of equanimity (Keown, 2013). Likewise, Śāntideva's Bodhicaryāvatāra (Guide to the Bodhisattva's Way of Life) underscores the necessity of loving-kindness as a means to break the cycle of self-centeredness and develop an altruistic attitude essential for spiritual progress (Wallace & Wallace, 1997).

In addition to its textual and philosophical dimensions, the practice of loving-kindness in Mahayana Buddhism has influenced various cultural and ritual traditions across East Asia. Chinese, Japanese, and Tibetan Buddhist traditions have integrated Maitrī into meditation practices, monastic ethics, and social engagement. Recent scholarly discussions have also examined the relevance of loving-kindness meditation (Maitrī Bhāvanā) in contemporary mindfulness movements and interfaith dialogue (Harvey, 2018).

This paper seeks to explore the doctrinal foundations, historical development, and practical applications of loving-kindness in Mahayana Buddhism. By examining both classical sources and modern interpretations, this study aims to offer a comprehensive understanding of Maitrī as a central element of the Bodhisattva path, bridging the gap between scriptural teachings and lived experience.

Mahayana Buddhism and the Emphasis on Loving-Kindness (Maitrī) as a Bodhisattva's Essential Quality

Mahayana Buddhism places great emphasis on the cultivation of loving-kindness (Maitrī) as a fundamental characteristic of the Bodhisattva path. This ideal is deeply rooted in the canonical texts, particularly within the Āgama sources, which provide a foundational basis for understanding the ethical and philosophical dimensions of Maitrī. This paper critically examines the role of loving-kindness in Mahayana Buddhism, drawing from the Āgama texts and other relevant Buddhist scriptures, while also exploring its practical implications for practitioners.

The Concept of Maitrī in Mahayana Buddhism

Maitrī, often translated as loving-kindness or benevolence, is a core element in Buddhist teachings. In the Mahayana tradition, it is not merely an individual virtue but an essential quality for a Bodhisattva, one who aspires to attain Buddhahood for the benefit of all sentient beings. The cultivation of Maitrī is frequently discussed in the Āgama texts, which are early Buddhist scriptures parallel to the Pali Nikayas. One of the significant references to Maitrī can be found in the Madhyama Āgama (T.26), which underscores the importance of loving-kindness as a meditative practice that dissolves hatred and fosters harmonious relationships among beings (Anālayo, 2012). Similarly, the Ekottarika Āgama (T.125) elaborates on the gradual development of Maitrī through the practice of the Four Immeasurables (Brahmavihāras), emphasizing its transformative potential for overcoming mental defilements (Choong, 2010).

Maitrī as the Ethical Foundation of the Bodhisattva Path

In Mahayana thought, the Bodhisattva embodies selfless compassion and dedicates his existence to the alleviation of suffering for all beings. Maitrī serves as a foundational principle that guides the ethical conduct and moral choices of a Bodhisattva. The Mahāratnakūṭa Sūtra and the Avataṃsaka Sūtra illustrate that a Bodhisattva's compassionate actions are motivated by deep loving-kindness, which extends beyond personal relationships to encompass all sentient beings (Chang, 1983). The Maitrī Sūtra, preserved in the Chinese Āgama collection, explicitly defines loving-kindness as an antidote to anger and hostility. It states that the true Bodhisattva does not harbor resentment, even when faced with adversity, but instead responds with unwavering compassion and patience (Karashima, 2010). This aligns with the broader Mahayana doctrine that emphasizes boundless compassion (*karuṇā*) alongside loving-kindness as indispensable virtues.

The Psychological and Meditative Aspects of Maitrī

From a meditative perspective, the practice of Maitrī is not limited to moral cultivation but also serves as a transformative mental discipline. The Saṃyukta Āgama (T.99) describes Maitrī meditation as a method that leads to the attainment of deep concentration (*samādhi*) and ultimately prepares the practitioner for higher wisdom (*prajñā*) (Bodhi, 2000). This meditative cultivation is further elaborated in the Śrīmālādevī Siṃhanāda Sūtra, which explains that the state of universal loving-kindness fosters the development of the Bodhisattva's great vow (*mahāpranidhāna*) (Paul, 1985). Furthermore, the Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā Sūtra (Perfection of Wisdom in 8,000 Lines) connects Maitrī with the perfection of wisdom (*prajñāpāramitā*), suggesting that true loving-kindness arises from a deep realization of the emptiness (*śūnyatā*) of self and phenomena (Conze, 1975). This synthesis of wisdom and compassion is what distinguishes Mahayana ethical thought from earlier Buddhist traditions.

Maitrī, as an essential quality of the Bodhisattva, is deeply embedded in Mahayana Buddhism's doctrinal and ethical framework. Drawing from the Āgama sources and Mahayana sutras, it is evident that loving-kindness is not only a moral ideal but also a practical method for attaining spiritual liberation. The cultivation of Maitrī through meditation, ethical conduct, and wisdom ultimately leads to the realization of the Bodhisattva ideal, making it a central pillar of Mahayana Buddhist practice.

The Concept of Loving-Kindness in Mahayana Buddhism and Societal Transformation

Mahayana Buddhism emphasizes that loving-kindness (Maitrī) extends beyond individual practice to societal transformation. Classical texts such as the Lotus Sūtra and the Avataṃsaka Sūtra depict the Bodhisattva as the embodiment of boundless compassion and unconditional love, striving tirelessly for the enlightenment of all beings. This paper critically examines the role of Maitrī in fostering collective well-being, as envisioned in Mahayana scriptures, and its implications for modern society.

Loving-Kindness as a Catalyst for Social Transformation

Maitrī in Mahayana Buddhism is not limited to personal development but serves as a foundation for societal harmony. The Lotus Sūtra (Saddharma Puṇḍarīka Sūtra) illustrates the Bodhisattva as an agent of social transformation, emphasizing that compassionate wisdom should be directed toward uplifting all sentient beings (Kubo & Yuyama, 2007). Similarly, the Avataṃsaka Sūtra (Huayan Jing) portrays an interconnected cosmos where the welfare of one is tied to the welfare of all, highlighting a vision of a compassionate society founded on mutual support and ethical conduct (Cleary, 1984). The Mahāyāna Sūtrālamkāra, attributed to Maitreya, further expounds on this notion, stating that the true Bodhisattva engages in altruistic actions that transform communities and societies, not merely individual minds (Jamspal et al., 2004). This idea aligns with the Buddhist ideal of engaged Buddhism, where social justice, education, and ethical governance are essential manifestations of loving-kindness.

The Bodhisattva Ideal and Universal Compassion

In Mahayana thought, the Bodhisattva vows to forgo personal liberation until all beings are freed from suffering. This selfless commitment is vividly portrayed in the Lotus Sūtra, where the Bodhisattva Kannon (Avalokiteśvara) manifests in various forms to assist those in distress, demonstrating that Maitrī must be practical and responsive to societal needs (Reeves, 2008). The Avataṃsaka Sūtra elaborates on this by describing a Bodhisattva's role as one who embodies infinite compassion, constantly working to eradicate ignorance and social injustices (Gómez, 1996). This expansive view of loving-kindness contrasts with earlier Buddhist traditions that emphasized individual liberation. The Mahayana perspective asserts that true awakening is inseparable from the well-being of others. The Vimalakīrti Nirdeśa Sūtra reinforces this by depicting an ideal lay Bodhisattva, Vimalakīrti, who remains in society to engage in compassionate service rather than retreating into monastic isolation (Thurman, 1976).

Practical Implications in Contemporary Society

The Mahayana vision of Maitrī has profound implications for contemporary social ethics. Buddhist leaders such as Thich Nhat Hanh have drawn from these classical texts to promote socially engaged Buddhism, advocating for peace, environmental sustainability, and human rights (Hanh, 1998). This reflects the idea that loving-kindness should manifest in tangible actions that address structural suffering and societal inequalities. Furthermore, modern Buddhist organizations, inspired by Mahayana teachings, have actively engaged in humanitarian efforts, demonstrating how the principles of Maitrī can shape global movements for compassion-based activism (Queen & King, 1996). The integration of Buddhist ethical teachings with social policies reflects an evolving interpretation of the Bodhisattva ideal, making it relevant to contemporary global challenges.

Mahayana Buddhism extends the concept of loving-kindness beyond individual practice to encompass societal transformation. The Lotus Sūtra and the Avataṃsaka Sūtra depict the Bodhisattva as an exemplar of boundless compassion, actively working for the liberation and welfare of all beings. This ethical framework continues to inspire movements for social justice, proving that Maitrī remains a timeless and dynamic force in shaping both spiritual and societal well-being.

Conclusion

Mahayana Buddhism places profound emphasis on loving-kindness (Maitrī) as an essential quality of the Bodhisattva ideal, deeply embedded in its doctrinal and ethical framework. The Agama texts and Mahayana sutras highlight Maitrī not only as a moral virtue but also as a crucial meditative practice that fosters inner transformation and social harmony. The Bodhisattva path underscores that genuine loving-kindness is boundless, extending beyond personal cultivation to encompass all sentient beings, leading to collective liberation. By integrating Maitrī with wisdom (prajñā) and compassion (karuṇā), Mahayana Buddhism presents a holistic vision of ethical and spiritual development that remains relevant in both traditional and contemporary contexts.

Suggestion

Given the profound impact of Maitrī on both individual and societal levels, further research could explore its application in modern Buddhist movements, particularly in socially engaged Buddhism. Additionally, comparative studies between Mahayana and Theravāda perspectives on loving-kindness could provide deeper insights into its varied interpretations and practices. Another avenue for exploration is the intersection of Buddhist Maitrī with contemporary psychological theories on altruism and emotional well-being, highlighting its universal significance beyond religious boundaries.

Body of Knowledge

Maitrī, as emphasized in Mahayana Buddhism, serves as a cornerstone of both ethical and meditative practices, shaping the Bodhisattva's path to enlightenment. Canonical Foundations: The Agama texts, including the Madhyama Āgama and Ekottarika Āgama, illustrate the significance of Maitrī in overcoming mental defilements and fostering harmonious relationships. The Mahayana sutras, such as the Mahāratnakūṭa Sūtra and Avataṃsaka Sūtra, further elaborate on its role as a guiding principle for compassionate action. Ethical and Philosophical Dimensions: The Bodhisattva ideal underscores selfless devotion to the welfare of all beings, with Maitrī serving as the antidote to anger and hostility. This aligns with the broader Mahayana doctrine, which pairs loving-kindness with compassion (karuṇā) and wisdom (prajñā) to form a comprehensive ethical framework. Meditative and Psychological Aspects: Meditation on Maitrī, as detailed in the Saṃyukta Āgama and the Aṣṭasāhasrikā Prajñāpāramitā Sūtra, facilitates deep concentration (samādhi) and fosters an understanding of the emptiness (śūnyatā) of self and phenomena. This synthesis of meditative discipline and philosophical insight reinforces the

Bodhisattva's commitment to universal compassion. Societal Transformation: Mahayana Buddhism extends the practice of Maitrī to the collective sphere, advocating for social justice, ethical governance, and communal well-being. The Lotus Sūtra and Avataṃsaka Sūtra illustrate how the Bodhisattva acts as a catalyst for social transformation, working tirelessly to alleviate suffering. Contemporary Buddhist movements, such as engaged Buddhism, reflect this ideal by addressing global issues like environmental sustainability and human rights.

References

- Anālayo. (2012). *Madhyama Āgama Studies*. Dharma Drum Publishing.
- Bodhi, B. (2000). *The Connected Discourses of the Buddha: A Translation of the Saṃyutta Nikāya*. Wisdom Publications.
- Chang, G. C. C. (1983). *A Treasury of Mahāyāna Sūtras: Selections from the Mahāratnakūṭa Sūtra*. Penn State University Press.
- Choong, M. (2010). *The Fundamental Teachings of Early Buddhism: A Comparative Study Based on the Sutrāṅga Portion of the Pali Saṃyutta-Nikāya and the Chinese Saṃyukta-āgama*. Otto Harrassowitz Verlag.
- Cleary, T. (1984). *The Flower Ornament Scripture: A Translation of the Avataṃsaka Sūtra*. Shambhala Publications.
- Conze, E. (1975). *The Perfection of Wisdom in Eight Thousand Lines and Its Verse Summary*. Four Seasons Foundation.
- Gómez, L. O. (1996). *Land of Bliss: The Paradise of the Buddha of Measureless Light*. University of Hawaii Press.
- Gomez, L. (2005). *The Avataṃsaka Sūtra and the Flower Ornament Tradition: A Study of Interdependence*. Princeton University Press.
- Hanh, T. N. (1998). *Interbeing: Fourteen Guidelines for Engaged Buddhism*. Parallax Press.
- Harvey, P. (2018). *An Introduction to Buddhism: Teachings, History, and Practices*. Cambridge University Press.
- Jamspal, G., Lati, R., & Dge-'dun-blo-gros. (2004). *Ornament of the Great Vehicle Sutras: Mahāyāna-sūtrālaṅkāra*. Snow Lion Publications.
- Karashima, S. (2010). *A Glossary of the Old Japanese Manuscripts of the Lotus Sutra from the 8th Century*. The International Research Institute for Advanced Buddhology.
- Keown, D. (2013). *Buddhist Ethics: A Very Short Introduction*. Oxford University Press.
- Kubo, T., & Yuyama, A. (2007). *The Lotus Sutra*. Numata Center for Buddhist Translation and Research.
- Paul, D. Y. (1985). *Women in Buddhism: Images of the Feminine in Mahayana Tradition*. University of California Press.
- Queen, C. S., & King, S. B. (1996). *Engaged Buddhism: Buddhist Liberation Movements in Asia*. State University of New York Press.
- Reeves, G. (2008). *The Lotus Sutra: A Contemporary Translation of a Buddhist Classic*. Wisdom Publications.

Thurman, R. A. F. (1976). *The Holy Teaching of Vimalakīrti: A Mahāyāna Scripture*. Pennsylvania State University Press.

Wallace, B. A., & Wallace, A. (1997). *A Guide to the Bodhisattva's Way of Life: A Translation of the Bodhicaryāvatāra*. Snow Lion Publications.

NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Buddhist Sides in Krabi, Thailand

Author & Corresponding Author*

1. Phra kruwinithon Wuthichai Wuthichayo*

Affiliation:

1. Mahamakut Buddhist University, Sri Dhamma Ashoka Campus, Thailand.

Email: wuthichai.wut@gmail.com

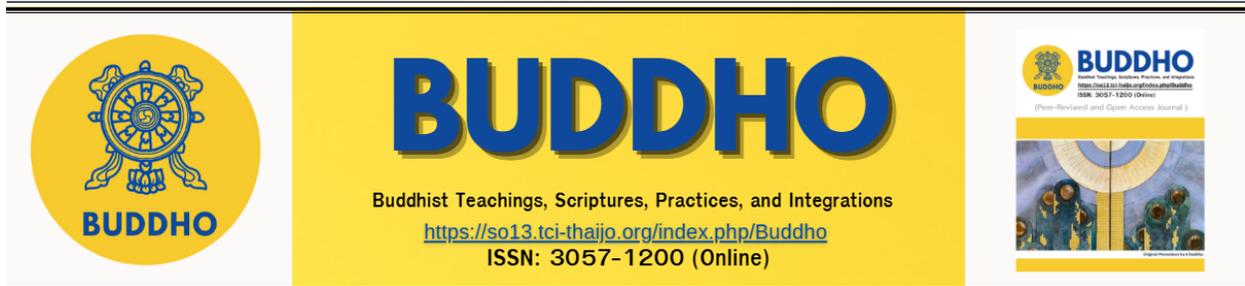
Article history:

Received: 16/11/2022, Revised: 01/12/2022,

Accepted: 25/12/2022, Available online: 01/01/2023

How to Cite:

Wuthichayo, P. W. (2023). Buddhist Sides in Krabi, Thailand. *Buddho Journal*, 2(1), 20-28.

Academic Review Articles

Buddhist Sides in Krabi, Thailand **Phrakruwinithon Wuthichai Wuthichayo***

Abstract

Krabi, a province in southern Thailand, is not only renowned for its natural beauty but also for its rich Buddhist heritage. This study explores the various Buddhist sites in Krabi, examining their historical, cultural, and religious significance. The research focuses on temples, caves, and sacred landmarks that reflect the integration of Theravāda Buddhist traditions with local beliefs and practices. By analyzing architectural styles, historical records, and local narratives, this study highlights the role of these sites in preserving Buddhist teachings, fostering community engagement, and attracting religious tourism. Additionally, the study discusses the influence of Buddhism on the social and cultural landscape of Krabi, demonstrating how these sites serve as centers of spiritual practice and cultural identity. The findings contribute to a deeper understanding of Buddhism's presence in southern Thailand and its impact on local communities.

Keywords: Buddhist Sides, Krabi, Thailand

Introduction

Krabi, a province in southern Thailand, is widely known for its stunning natural landscapes, including limestone cliffs, pristine beaches, and dense forests. However, beyond its natural beauty, Krabi is also home to a rich Buddhist heritage that reflects the historical and cultural development of the region. Buddhism has played a crucial role in shaping the religious and social identity of the province, as seen through the presence of numerous temples, caves, and sacred landmarks that hold significant spiritual and historical value. These Buddhist sites not only serve as places of worship and monastic practice but also as centers of community life, cultural preservation, and religious tourism (Swearer, 2010).

Theravāda Buddhism has been the dominant religious tradition in Krabi, deeply influencing local customs and belief systems. Buddhist sites in the province include prominent temples such as Wat Tham Sua (Tiger Cave Temple), Wat Kaew Korawaram, and Wat Sai Thai, each of which has a unique history and religious function. These sites often blend traditional Buddhist

architecture with local artistic elements, showcasing the syncretism between Buddhism and indigenous spiritual practices (Woodward, 2011). Additionally, Krabi is home to ancient Buddhist caves, such as Tham Phet and Tham Sadet, which contain old Buddha images and serve as meditation retreats for monks and practitioners.

The study of Buddhist sites in Krabi provides insights into how Buddhism has shaped the cultural landscape of southern Thailand. By examining the historical background, architectural styles, and religious significance of these sites, this paper aims to contribute to a deeper understanding of the role of Buddhism in the region. Furthermore, it highlights the impact of religious tourism and community engagement in preserving Buddhist traditions. As globalization and modernization influence Thai society, the conservation of these sacred spaces becomes crucial in maintaining the spiritual and cultural identity of Krabi (Cohen, 2017).

History of Buddhism in Krabi

Krabi, a province in southern Thailand, is widely recognized for its breathtaking natural landscapes, including limestone cliffs, pristine beaches, and dense forests. However, beyond its geographical beauty, Krabi possesses a deep-rooted historical connection to Buddhism that has significantly shaped its cultural and religious identity. The presence of Buddhist traditions in Krabi can be traced back to the early periods of Thai history when Theravāda Buddhism spread from India and Sri Lanka through trade routes and missionary activities (Swearer, 2010).

Early Buddhist Influence in Krabi

The introduction of Buddhism to Krabi is believed to have occurred during the Dvaravati period (6th–11th centuries CE), when Buddhism was flourishing in central Thailand and gradually extended to the southern regions (Skilling, 2009). Archaeological evidence suggests that early Buddhist communities settled in Krabi along the Andaman coast, which was a crucial maritime trading hub connecting India, Sri Lanka, and Southeast Asia (Woodward, 2011). Buddhist artifacts, such as Buddha images, inscriptions, and stupas, have been discovered in caves and ancient temple sites across the province, indicating the long-standing influence of Buddhist culture. One of the most significant sites reflecting this early Buddhist presence is Tham Sua (Tiger Cave Temple), a meditation center known for its natural caves and historical relics. The temple, which is believed to have been used by Buddhist monks for centuries, serves as an important spiritual and pilgrimage site today (Cohen, 2017). Similarly, Wat Kaew Korawaram, one of Krabi's main temples, showcases the evolution of Buddhist architecture and monastic traditions in the region.

Buddhism and Local Traditions in Krabi

Buddhism in Krabi is deeply intertwined with local traditions and beliefs. Many Buddhist practices in the province reflect a blend of Theravāda Buddhism and indigenous animistic traditions, where local deities and spirits are often venerated alongside Buddhist rituals (Tambiah, 1970). This syncretic form of Buddhism is evident in ceremonies such as the Bun Phra

Wet (Festival of the Buddha's Past Life), as well as various merit-making activities observed during Makha Bucha and Visakha Bucha days. Additionally, Krabi's Buddhist temples and monasteries serve as cultural hubs where religious teachings, meditation practices, and social welfare activities take place. The province is home to several forest monasteries that emphasize traditional Buddhist monastic discipline and meditation practices in accordance with the Thai forest tradition (Taylor, 1993). These institutions play a crucial role in preserving Buddhist philosophy and fostering community engagement in religious life.

The Role of Buddhism in Contemporary Krabi

In modern times, Krabi continues to be a significant center for Buddhist practices, attracting both Thai devotees and international visitors interested in Buddhist studies and meditation retreats. Religious tourism has become an essential aspect of the province's cultural economy, with temples like Wat Tham Sua and Wat Sai Thai serving as both spiritual and historical landmarks (Suksri, 2014). The conservation of Buddhist heritage sites remains a priority for local authorities, as these sites not only represent Krabi's religious legacy but also contribute to its identity as a place of spiritual and cultural significance. Despite challenges posed by urbanization and globalization, Buddhism in Krabi continues to thrive through monastic education, community involvement, and government-supported heritage preservation efforts. The province remains a testament to the enduring influence of Buddhism in shaping the religious and cultural landscape of southern Thailand.

Buddhist Sites in Krabi

Krabi, a province in southern Thailand, is well known for its breathtaking natural scenery, but it is also home to significant Buddhist sites that reflect its deep-rooted religious and cultural heritage. Among the most prominent Buddhist sites in the province are Wat Tham Sua (Tiger Cave Temple), Wat Kaew Korawaram, and Wat Sai Thai. Each of these temples has a unique history, religious function, and cultural significance, contributing to the preservation of Theravāda Buddhist traditions in southern Thailand. These temples serve as centers of religious practice, meditation, and community engagement while also playing an essential role in religious tourism.

Wat Tham Sua (Tiger Cave Temple): A Spiritual and Historical Landmark

One of Krabi's most famous Buddhist sites is Wat Tham Sua, commonly known as the Tiger Cave Temple. Situated in a forested area surrounded by limestone cliffs, the temple is a renowned meditation retreat and pilgrimage site. The name "Tiger Cave" originates from local legends stating that a tiger once lived in one of the caves within the temple complex (Swearer, 2010). Wat Tham Sua is widely recognized for its sacred caves, where monks and practitioners engage in meditation and ascetic practices. The temple complex also includes a challenging 1,237-step staircase leading to a hilltop pagoda and a giant Buddha statue, offering panoramic views of Krabi's landscape (Suksri, 2014). This location is significant for Buddhist devotees, as it

symbolizes perseverance, spiritual enlightenment, and devotion. Many visitors come to the temple to make merit, meditate, and seek blessings from monks. The temple follows the Thai forest tradition, emphasizing strict monastic discipline and mindfulness practice (Taylor, 1993).

As the morning mist slowly lifts over the dense forests of Krabi, the distant sound of temple bells echoes through the limestone cliffs. Nestled in this serene landscape is Wat Tham Sua, or the Tiger Cave Temple, a sacred sanctuary known for its deep spiritual significance and breathtaking natural surroundings. The journey to this revered Buddhist site is not just a physical expedition but a transformative experience that challenges both body and mind. Legend has it that centuries ago, a great tiger once roamed the caves within the temple grounds, giving the site its name (Swearer, 2010). Today, the presence of the tiger is only a memory, but the cave remains a place of profound reverence. Monks and meditation practitioners silently sit within its depths, seeking wisdom in its stillness. The air is thick with the scent of burning incense, and the rhythmic chanting of monks fills the cavern, creating an atmosphere of peace and devotion. For those seeking a deeper spiritual experience, the ultimate challenge awaits—the ascent of the 1,237-step staircase leading to the summit. Each step is a test of endurance, an act of perseverance akin to the journey toward enlightenment. As pilgrims climb higher, the lush jungle slowly fades below, revealing an awe-inspiring view of Krabi's vast landscape. At the peak, a golden Buddha statue sits in quiet majesty, gazing over the province with a serene expression, as if blessing all who have made the arduous climb (Suksri, 2014).

For many, reaching the top is not just an achievement; it is a moment of self-discovery. The panoramic view from the pagoda reminds visitors of the impermanence of life, a core teaching in Buddhism. Standing there, with the wind carrying distant temple prayers, one cannot help but reflect on the path of mindfulness and devotion that defines Wat Tham Sua. The temple follows the Thai forest tradition, emphasizing strict monastic discipline and meditation, reinforcing its reputation as a place of deep spiritual practice (Taylor, 1993). Whether one visits Wat Tham Sua to seek blessings, meditate, or simply marvel at its beauty, the temple remains a powerful testament to faith, perseverance, and the timeless wisdom of Buddhism. In the quiet moments among its caves, in the sweat of the climb, and in the whispers of the wind at the summit, the spirit of Wat Tham Sua continues to inspire all who walk its sacred grounds.

Wat Kaew Korawaram

Located in Krabi Town, Wat Kaew Korawaram is one of the province's largest and most important Buddhist temples. This temple serves as a religious and administrative center for Buddhist monks and laypeople. Its history dates back to the early 19th century when Krabi was developing as a regional hub of trade and culture (Woodward, 2011). Architecturally, Wat Kaew Korawaram stands out due to its grand white structure with intricate golden decorations, reflecting a blend of traditional Thai and modern architectural styles. Inside the temple, visitors can find a large golden Buddha statue, murals depicting Buddhist cosmology, and sacred relics. The temple is not only a place of worship but also a center for Buddhist education, hosting sermons, meditation programs, and community service initiatives (Cohen, 2017). Additionally, Wat Kaew Korawaram plays a crucial role in organizing Buddhist festivals such as Visakha Bucha

and Asalha Bucha, where devotees gather to participate in candlelight processions and merit-making ceremonies. The temple's central location and its active involvement in community events make it an integral part of Krabi's spiritual and social landscape.

Nestled at the heart of Krabi Town, Wat Kaew Korawaram stands as one of the province's largest and most revered Buddhist temples. Its towering white walls and golden accents shine brightly against the bustling backdrop of the town, making it a symbol of both spiritual devotion and architectural grandeur. The temple's origins trace back to the early 19th century, a time when Krabi was beginning to flourish as a regional hub for trade and culture (Woodward, 2011). As the town grew, so too did its role as a center of Buddhism, and Wat Kaew Korawaram quickly became a cornerstone of both religious and community life.

Approaching the temple, one is immediately struck by its majestic structure. The grand white exterior, adorned with intricate golden motifs, reflects a harmonious blend of traditional Thai Buddhist architecture and modern design elements. It's a temple that bridges the past and present, standing as a testament to Krabi's rich cultural evolution. Upon entering, visitors are greeted by the serene presence of a large golden Buddha statue, seated in quiet meditation. The glow of the golden figure invites contemplation, drawing individuals into a space of reverence and peace. Surrounding the Buddha are murals that depict the vast Buddhist cosmology—scenes of divine realms, the cycle of birth and rebirth, and the path to enlightenment. These artistic representations not only capture the essence of Buddhist teachings but also serve as a visual guide for the faithful to deepen their understanding of the Dharma.

Wat Kaew Korawaram is more than just a place of worship; it is a thriving center for Buddhist education and community engagement. Within its walls, monks and laypeople alike gather for sermons, meditation programs, and educational initiatives that offer spiritual guidance to those seeking inner peace. The temple's role in shaping the spiritual lives of Krabi's residents cannot be overstated. It serves as a refuge for those in search of wisdom and tranquility, a place where the teachings of the Buddha come alive through both practice and study (Cohen, 2017).

The temple's significance extends beyond the daily routines of worship and education. It plays an active role in organizing key Buddhist festivals such as Visakha Bucha and Asalha Bucha, where thousands of devotees come together to engage in candlelight processions and merit-making ceremonies. These festivals not only celebrate important milestones in the life of the Buddha but also strengthen the bonds of the community, reinforcing the temple's central position in Krabi's spiritual and social fabric. As the sun sets and the candles flicker in the evening breeze, the temple grounds come alive with devotion, filling the air with prayers and offerings that echo through Krabi Town.

Wat Kaew Korawaram's central location, coupled with its involvement in local cultural and religious events, ensures that it remains an integral part of the town's identity. It is a place where the past and present converge, offering both a sanctuary for personal reflection and a hub for community connection. As visitors step through its gates, they enter not only a sacred space but a living symbol of Krabi's deep-rooted Buddhist traditions and its ongoing cultural evolution.

Wat Sai Thai

Wat Sai Thai, another significant Buddhist site in Krabi, is well known for its reclining Buddha statue, which rests under a natural rock overhang. This temple, situated along the road between Krabi Town and Ao Nang, serves as a prominent stop for travelers and locals alike. The reclining Buddha at Wat Sai Thai symbolizes the Buddha's final moments before entering Parinirvana, reminding devotees of the impermanence of life and the path to enlightenment (Skilling, 2009). The temple is an example of how Buddhist sites in Krabi integrate local cultural elements with religious traditions. Wat Sai Thai hosts various religious ceremonies, including ordination events and almsgiving rituals, which are essential in maintaining Theravāda Buddhist practices within the local community (Tambiah, 1970). Many people visit the temple to seek blessings, make merit, and pay respect to ancestors, following traditional Thai Buddhist customs.

Nestled along the road between Krabi Town and Ao Nang, Wat Sai Thai is a tranquil haven that draws both locals and visitors to its serene surroundings. What makes this temple truly stand out is its revered reclining Buddha statue, which rests peacefully beneath a natural rock overhang, as if sheltered by the earth itself. The sight of the Buddha in this serene posture is both humbling and awe-inspiring, as it depicts the Buddha's final moments before entering Parinirvana—the state of complete liberation from the cycle of rebirth (Skilling, 2009). For those who visit, it is a reminder of the impermanence of life, the transient nature of existence, and the importance of walking the path toward enlightenment.

The reclining Buddha at Wat Sai Thai is not merely a statue; it is a profound symbol that invites reflection on the nature of life and death. Its serene posture offers a glimpse into the Buddha's ultimate peace, a peace that believers hope to attain through following the noble truths and practicing mindfulness. Visitors often sit in quiet contemplation before the statue, finding solace in its calm presence, reflecting on their own lives and their journey toward spiritual awakening.

Beyond its symbolic importance, Wat Sai Thai is also a place where local traditions and Buddhist practices intertwine. The temple hosts various religious ceremonies that hold deep significance for the Krabi community. One of the most important rituals is ordination, where young men enter the monkhood to follow the monastic life and study the Buddha's teachings. Additionally, the temple is a focal point for almsgiving rituals, a practice where laypeople offer food to monks as a way of accumulating merit and supporting the monastic community (Tambiah, 1970). These rituals are vital in preserving the Theravāda Buddhist practices that have been a part of southern Thailand's cultural and religious landscape for centuries.

The temple's role as a spiritual and cultural center extends beyond its daily rituals. It is a place where local people gather to make merit, seek blessings, and pay respect to their ancestors. In traditional Thai Buddhist customs, making offerings and participating in religious ceremonies are seen as ways of ensuring spiritual well-being and building a stronger connection with both the community and the divine. The peaceful atmosphere at Wat Sai Thai provides an ideal setting for these practices, allowing devotees to deepen their faith and reflect on their spiritual journey.

Wat Sai Thai, like Wat Tham Sua and Wat Kaew Korawaram, is a vital part of Krabi's rich Buddhist heritage. These sacred sites not only serve as places of worship and meditation but also

---

as custodians of tradition, culture, and community life. Through the preservation of these temples, Krabi's unique spiritual identity is maintained, offering both locals and tourists alike an opportunity to engage with the teachings of the Buddha. As the province continues to attract visitors from around the world, the importance of protecting and promoting these sacred spaces remains essential to ensuring that Krabi's spiritual and cultural legacy endures for future generations.

Conclusion

The history of Buddhism in Krabi highlights the profound spiritual and cultural legacy that has shaped the province's identity. From the early introduction of Theravāda Buddhism during the Dvaravati period to the current integration of local traditions with Buddhist practices, Krabi's Buddhist heritage remains vibrant and influential. The province's significant Buddhist sites, including Wat Tham Sua, Wat Kaew Korawaram, and Wat Sai Thai, continue to serve as vital spiritual centers, supporting religious practices and community engagement while also contributing to the growing religious tourism sector. The deep connection between Buddhism and local traditions enriches the cultural fabric of Krabi, and the preservation of these sacred sites ensures that the teachings of the Buddha will continue to inspire future generations. Buddhist sites such as Wat Tham Sua, Wat Kaew Korawaram, and Wat Sai Thai reflect the rich spiritual and cultural heritage of Krabi. Each temple serves a distinct religious function, from meditation retreats and community engagement to cultural preservation and religious tourism. These sites not only reinforce the influence of Theravāda Buddhism in southern Thailand but also contribute to the local community's religious and social life. As Krabi continues to develop as a tourist destination, the preservation and promotion of these sacred sites remain vital for maintaining the province's cultural and spiritual identity.

Suggestions

To further preserve and promote Buddhism in Krabi, it is recommended that local authorities and religious organizations enhance efforts to protect Buddhist heritage sites from the pressures of urbanization and environmental challenges. This can include the implementation of sustainable tourism practices that ensure the conservation of these sacred spaces while allowing visitors to engage meaningfully with Buddhist traditions. Additionally, expanding educational programs related to Buddhist philosophy, meditation, and monastic life can help deepen both local and international visitors' understanding and respect for Krabi's religious heritage. Collaboration with universities and international Buddhist communities could also bring fresh perspectives and foster cross-cultural exchange, ensuring that Buddhism in Krabi remains relevant and dynamic in the modern world.

Body of Knowledge

Buddhism has played a pivotal role in shaping the cultural and religious landscape of Krabi, a province in southern Thailand known for its stunning natural beauty. The introduction of Theravāda Buddhism to Krabi is believed to have occurred during the Dvaravati period (6th–11th centuries CE), when Buddhist teachings gradually spread from central Thailand to the southern regions through maritime trade routes and missionary activities (Skilling, 2009). Archaeological findings, such as ancient Buddha images and inscriptions, suggest that Krabi was an important center for early Buddhist communities along the Andaman coast, which served as a vital link between India, Sri Lanka, and Southeast Asia (Woodward, 2011).

The discovery of Buddhist artifacts in caves and temple sites across the province, particularly in Tham Sua (Tiger Cave Temple), underscores the long-standing presence of Buddhism in the region. Over time, Krabi's Buddhist practices became deeply intertwined with local traditions, blending Theravāda Buddhism with indigenous animistic beliefs. Local deities and spirits are often venerated alongside Buddhist rituals, reflecting a syncretic form of spirituality (Tambiah, 1970). Krabi's Buddhist temples, including Wat Kaew Korawaram, Wat Tham Sua, and Wat Sai Thai, serve as focal points for both religious and cultural activities. These temples are not only places of worship but also act as community hubs for education, meditation, and social welfare. The Thai Forest tradition, which emphasizes monastic discipline and meditation, continues to thrive in Krabi, with several forest monasteries dedicated to preserving these ancient practices (Taylor, 1993).

In modern times, Krabi remains a significant center for Buddhist practices, attracting both Thai devotees and international visitors interested in meditation and Buddhist studies. The preservation of Buddhist heritage sites, along with the continued involvement of local communities in religious activities, ensures that Krabi's Buddhist identity remains strong. As the province develops as a popular tourist destination, the ongoing integration of Buddhist teachings with local culture and traditions will play a key role in maintaining the spiritual and cultural integrity of Krabi.

References

- Cohen, E. (2017). *Buddhism and tourism: Perspectives on Buddhist tourism in Thailand*. Routledge.
- Skilling, P. (2009). *Buddhism and Buddhist art in Southeast Asia*. Silkworm Books.
- Suksri, N. (2014). *Thai Buddhist heritage: Temples, art, and culture*. River Books.
- Swearer, D. K. (2010). *Buddhism in Thailand: A cultural and religious history*. University of Hawai'i Press.
- Tambiah, S. J. (1970). *Buddhism and the spirit cults in North-East Thailand*. Cambridge University Press.
- Taylor, J. (1993). *Forest monks and the nation-state: An anthropological and historical study in northeastern Thailand*. NUS Press.
- Woodward, H. (2011). *The art and architecture of Theravāda Buddhism in Southeast Asia*. Brill.

NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Buddhist Civilization on Óc Eo, Vietnam

Author & Corresponding Author*

1. Phramaha Chakrapol Acharashubho Thepa*

Affiliation:

1. Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

Email: chakrapol.the@gmail.com

Article history:

Received: 28/11/2022, Revised: 15/12/2022,

Accepted: 25/12/2022, Available online: 01/01/2023

How to Cite:

Thepa, P. C. A. (2023). Buddhist Civilization on Óc Eo, Vietnam. *Buddho Journal*, 2(1), 29-38.

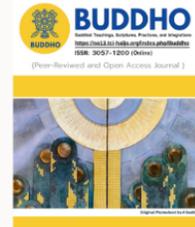

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Academic Review Articles

Buddhist Civilization on Óc Eo, Vietnam Phramaha Chakrapol Acharashubho Thepa*

Abstract

The Óc Eo culture, an archaeological site in southern Vietnam, represents a significant intersection of Buddhist civilization and ancient Southeast Asian maritime trade networks. This study explores the historical roots of Buddhist influence in Óc Eo, drawing on archaeological findings, inscriptions, and ancient texts to reconstruct the cultural and religious landscape of the region. The research highlights the role of Óc Eo as a vital center in the ancient kingdom of Funan (1st–7th century CE), where Buddhism coexisted with Hindu traditions, facilitated by extensive trade with India and China. By examining artifacts such as Buddha images, votive tablets, and structural remains, the study provides insights into the transmission of Buddhist thought and practices in early Vietnam. The findings contribute to a deeper understanding of how Buddhism integrated with local traditions, shaping the religious and cultural identity of Óc Eo.

Keywords: Buddhist, Civilization, Óc Eo, Vietnam

Introduction

The Óc Eo culture, an important archaeological site in southern Vietnam, offers valuable insights into the development of Buddhist civilization in ancient Southeast Asia. As a major trade hub of the Funan Kingdom (c. 1st–7th century CE), Óc Eo connected South and East Asia, facilitating the transmission of religious and cultural traditions, including Buddhism (Manguin, 2004). Archaeological excavations have uncovered a wealth of material evidence, including Buddha images, inscriptions in Sanskrit and Pali, and votive tablets, indicating the presence of an active Buddhist community in the region (Jacq-Hergoualc’h, 2002). These findings suggest that Buddhism coexisted with Hindu traditions and local beliefs, forming a unique syncretic culture in early Vietnam.

The historical study of Buddhist influence in Óc Eo relies on ancient sources, such as Chinese historical records, Sanskrit inscriptions, and early Buddhist texts. The Liang Shu (Book of Liang) and Nanqishu (History of the Southern Qi) provide accounts of Funan’s rulers and their adoption

of Indian religious traditions, including Buddhism (Coedès, 1968). Meanwhile, inscriptions found in the Mekong Delta region confirm the presence of Buddhist stūpas and monastic institutions, reinforcing the idea that Funan played a crucial role in the early spread of Buddhism in mainland Southeast Asia (Vickery, 1998).

This study seeks to analyze the Buddhist civilization of Óc Eo through a multidisciplinary approach, integrating archaeological data, textual sources, and historical interpretations. By doing so, it aims to reconstruct the religious and cultural landscape of the region and understand the factors that contributed to the emergence and development of Buddhism in southern Vietnam. Through an examination of ancient sources and recent archaeological discoveries, this research sheds light on the broader patterns of cultural exchange and religious adaptation that shaped early Southeast Asian civilizations.

The Óc Eo culture, located in the Mekong Delta region of southern Vietnam, represents a significant archaeological and historical phenomenon in Southeast Asia. Often associated with the ancient kingdom of Funan (c. 1st–7th century CE), Óc Eo is widely regarded as an essential hub in the maritime trade networks that connected India, China, and the broader Indian Ocean world (Manguin, 2004). This article critically examines the historical significance of Óc Eo, its material culture, and its role in shaping early Southeast Asian civilization. By analyzing archaeological findings and historical records, this study offers a narrative reconstruction of Óc Eo's influence while critically evaluating scholarly debates on its socio-political and religious dynamics.

The Óc Eo Culture of Important Archaeological Site in Southern Vietnam

Historical Context and Archaeological Findings

The discovery of Óc Eo in the early 20th century by French archaeologist Louis Malleret led to significant insights into Funan's socio-economic and cultural complexity (Malleret, 1959). Situated in the Mekong Delta, Óc Eo is characterized by an extensive network of canals, indicative of advanced hydraulic engineering and trade-oriented urban planning. These sophisticated water management systems suggest that the Funan civilization possessed a high degree of technological and infrastructural development (Stark, 2006; Vickery, 1998). The presence of large-scale canal networks, which likely served both agricultural and commercial functions, reinforces the idea that Óc Eo was a central hub in a vast trading empire that facilitated exchanges between the Indian subcontinent and East Asia (Bellina & Glover, 2004). These findings align with historical Chinese records, such as those by the Liang Dynasty historian Yao Silian, which describe Funan as a prosperous maritime power engaging in extensive international commerce (Pelliot, 1903).

Archaeological excavations at Óc Eo have uncovered a diverse range of artifacts that highlight the extensive cross-cultural interactions of Funan. Among these artifacts are Roman coins, including those from emperors such as Antoninus Pius (r. 138–161 CE) and Marcus Aurelius (r. 161–180 CE), suggesting direct or indirect trade links with the Mediterranean world (Miksic, 2013). Additionally, numerous Indian-style seals and amulets bearing Sanskrit inscriptions have

been found, indicative of deep religious and economic connections with South Asia (Jacq-Hergoualc'h, 2002). Buddhist votive tablets, along with statues of Hindu deities such as Vishnu and Shiva, further underscore the integration of Indian religious and philosophical traditions into Funan's social fabric (Coedès, 1968; Glover & Bellina, 2011). The presence of inscriptions in both Sanskrit and Pali supports theories that Indian influence was not merely imposed but was actively adapted and localized by Funan elites and religious communities (Hall, 2011).

Recent research has also emphasized the role of local agency in Funan's engagement with global trade networks. Studies suggest that rather than being passive recipients of foreign influences, the inhabitants of Óc Eo selectively adopted and modified external elements to fit their cultural and economic needs (Manguin, 2016). This challenges earlier notions of unilateral Indianization and instead presents a model of reciprocal interaction between South and Southeast Asia. Isotopic and compositional analyses of beads and ceramics found at Óc Eo indicate that the city not only imported goods but also produced high-quality items for export, contributing to its prominence in early Southeast Asian trade routes (Bellina, 2014).

The convergence of archaeological and textual evidence paints a picture of Óc Eo as a dynamic and cosmopolitan center within the Funan polity. The site's strategic position in the Mekong Delta facilitated its role as a conduit for goods, ideas, and technologies between the Indian Ocean, China, and the broader Southeast Asian region. Future excavations and interdisciplinary research will likely yield further insights into the complexities of Funan's trade networks, governance, and cultural adaptations.

Religious and Cultural Synthesis

One of the most critical aspects of Óc Eo is its role in the diffusion of Buddhism and Hinduism. The site contains numerous Buddhist relics, including depictions of Bodhisattvas and inscriptions referencing Mahayana doctrines (Vickery, 1998). However, Hindu iconography, such as representations of Vishnu and Shiva, also appears in the archaeological record, suggesting a pluralistic religious environment (Glover & Bellina, 2011). The presence of both Mahayana Buddhist and Hindu elements suggests that Funan's religious landscape was fluid, allowing multiple belief systems to coexist and interact within the same social and political framework (Higham, 2014).

This coexistence of Hindu and Buddhist elements aligns with broader Southeast Asian religious patterns, where indigenous traditions interwove with imported Indic beliefs. The adaptability of Funan's rulers in accommodating these influences may have contributed to the kingdom's economic and political resilience (Higham, 2014). This religious and cultural synthesis was further reinforced by inscriptions and sculptures discovered at Óc Eo, which demonstrate an amalgamation of local animist traditions with elements of Indian cosmology and mythology (Manguin, 2009). The widespread use of Sanskrit in religious texts, alongside Pali inscriptions linked to early Theravāda traditions, indicates an intellectual and theological exchange that shaped the spiritual and philosophical outlook of Funan's society (Coedès, 1968; Glover, 2018).

Artifacts such as ritual objects, votive tablets, and temple foundations indicate that Óc Eo functioned as a key religious center, attracting scholars, monks, and traders who facilitated the

transmission of spiritual knowledge across maritime routes (Bellina, 2014). The depiction of Avalokiteśvara and Prajñāpāramitā in Buddhist iconography, alongside Shaivite and Vaishnavite motifs in Hindu art, reveals a deep interconnection between different religious ideologies (Miksic, 2013). This pluralistic environment highlights the strategic role of Funan as an intermediary in the religious and cultural exchanges between South and East Asia.

The study of Óc Eo thus provides essential insights into how ancient Southeast Asian societies negotiated cultural exchange without wholly assimilating into external traditions. Instead, they selectively adapted and synthesized foreign elements, creating a unique and resilient cultural identity that would influence subsequent polities, including the Khmer Empire (Hall, 2011). Ongoing research into newly discovered inscriptions and temple sites promises to deepen our understanding of the spiritual dynamics within Funan and its lasting legacy on regional religious developments.

Critique and Scholarly Debates

Despite the wealth of archaeological and textual evidence, scholarly debates continue regarding the precise nature of Óc Eo's socio-political organization. Some scholars argue that Funan was a centralized state with a hierarchical governance structure, while others contend that it functioned as a loosely connected network of trading polities (Vickery, 1998). The lack of definitive inscriptions detailing a unified state structure makes it difficult to ascertain whether Óc Eo was the capital or merely a prominent city within Funan's broader economic system (Manguin, 2004).

Additionally, questions remain regarding the extent to which Funan's cultural elements were indigenous versus externally derived. Earlier colonial-era scholars emphasized an "Indianization" model that framed Southeast Asia as a passive recipient of Indian culture (Coedès, 1968). This perspective suggested that Indian merchants, Brahmins, and Buddhist missionaries introduced advanced religious, political, and economic institutions to the region, fundamentally shaping its early state formations (Mabbett, 1977). However, contemporary research challenges this unidirectional diffusionist model and instead highlights the agency of local actors in selectively adopting and transforming foreign influences (Hall, 2011; Glover & Bellina, 2011).

Recent archaeological findings indicate that Funan's engagement with Indian culture was not merely imitative but involved a process of adaptation and syncretism. Material evidence, such as inscriptions and trade artifacts, suggests a complex network of interactions in which indigenous elites played a central role in mediating external influences (Stark, 2006; Bellina, 2014). This reinterpretation aligns with broader scholarly trends that emphasize cultural hybridity and reciprocal exchange rather than passive reception (Kulke & Rothermund, 2004).

Moreover, the presence of indigenous animistic and Austroasiatic elements in Funan's religious and political structures suggests that Indian cultural features were often integrated into pre-existing local frameworks rather than imposed wholesale (Jacques, 1979). This hybridity is evident in epigraphic records that blend Sanskrit with local languages and in Funan's iconographic representations that incorporate both Indic and native motifs (Vickery, 1998).

Thus, rather than viewing Funan as merely a product of external Indianization, a more nuanced approach acknowledges the role of indigenous agency in shaping its cultural and political evolution. The shift from a diffusionist paradigm to one of reciprocal adaptation underscores the dynamic interplay between local traditions and foreign influences in early Southeast Asian history (Miksic & Goh, 2017).

The nature of Funan's decline is also a subject of scholarly contention. Some theories suggest environmental changes, such as shifts in the Mekong Delta's hydrology, contributed to its downfall (Stark, 2006). Others propose that internal socio-political transformations or the rise of competing polities like Chenla played a more significant role (Vickery, 1998; Miksic, 2013). The ongoing reassessment of Funan's historical trajectory highlights the importance of interdisciplinary approaches, incorporating archaeological, linguistic, and environmental evidence to construct a more comprehensive picture of this early Southeast Asian civilization.

The Buddhist Civilization of Óc Eo of Multidisciplinary Approach to Understanding its Religious and Cultural Landscape

The Buddhist civilization of Óc Eo, located in present-day southern Vietnam, represents a fascinating intersection of indigenous Southeast Asian traditions and foreign influences, particularly from India. This essay aims to reconstruct the religious and cultural landscape of Óc Eo through a multidisciplinary approach, integrating archaeological data, textual sources, and historical interpretations. By doing so, it seeks to understand the factors that contributed to the emergence and development of Buddhism in the region, a process that was deeply intertwined with both local traditions and external influences.

Archaeological Evidence: Unveiling the Material Culture

Archaeological excavations at Óc Eo have provided valuable insights into the material culture of the region, revealing the complex interaction between indigenous and foreign elements. Óc Eo was a thriving port city between the 1st and 7th centuries CE, serving as a hub for maritime trade and cultural exchange. Archaeological evidence, such as inscriptions, sculpture, and artifacts, offers a glimpse into the religious practices and cultural norms of the time. Notably, the discovery of stone sculptures of the Buddha and depictions of Hindu deities in the region suggests a syncretic religious environment where Buddhism and Hinduism coexisted and influenced each other (Bellina, 2014).

The presence of Buddhist relics in the archaeological record, including stupa remains, terracotta figurines, and votive tablets, further supports the idea that Buddhism played a significant role in the religious landscape of Óc Eo (Miksic, 2009). These artifacts indicate that Buddhist monasticism, rituals, and iconography were integral to the lives of the local population, highlighting the early spread of Indian religious traditions in the region. Furthermore, the art and architecture of Óc Eo reflect the adaptation of Indian religious iconography to local tastes and materials, illustrating the process of cultural negotiation (Glover & Bellina, 2011).

Textual Sources: Ancient Records and Religious Writings

In addition to the material evidence, textual sources from the period offer a deeper understanding of the religious and cultural milieu of Óc Eo. Early Chinese chronicles, such as the Hou Han Shu and Sanguozhi, provide references to the region's role in maritime trade and its connections with India. These texts mention the Kingdom of Funan, which included the Óc Eo region, and describe the spread of Buddhism through the region. The records highlight the presence of Buddhist monks and the establishment of Buddhist monasteries, underscoring the importance of religious exchange between India and Southeast Asia (Tachibana, 1993).

The Sanskrit and Old Khmer inscriptions found in the region also offer valuable information about the religious practices of the time. These inscriptions, often carved on stone or metal, reveal the patronage of local rulers and elites who supported Buddhist institutions. They also mention the construction of stupas and the dedication of religious offerings, which further emphasize the significant role of Buddhism in the political and social spheres of Óc Eo (Mabbett, 1997). These texts are instrumental in tracing the development of Buddhist thought and practice in the region and understanding the complex relationship between Buddhism and local traditions.

Historical Interpretations: Buddhism's Role in the Rise of Óc Eo

The emergence of Buddhism in Óc Eo can be understood within the broader historical context of the Funan Kingdom and its interactions with India. The Funan Kingdom, often considered one of the earliest Indianized states in Southeast Asia, was a center of cultural exchange where Indian religious and cultural practices were adopted and adapted by local rulers and elites (Coedès, 1968). The spread of Buddhism to Óc Eo was likely facilitated by the establishment of trade networks that connected Southeast Asia with India and other parts of the ancient world (Stark, 2006).

Historical interpretations of the rise of Buddhism in Óc Eo often focus on the role of political elites in promoting Buddhism as a tool for consolidating power and enhancing the legitimacy of the state. Rulers of Funan and neighboring regions may have adopted Buddhism to strengthen their political authority, utilizing Buddhist institutions and symbols to assert their sovereignty over both local populations and foreign trade networks (Jacques, 1979). Additionally, the establishment of Buddhist monastic centers and the patronage of religious rituals would have helped to solidify social cohesion and foster a sense of collective identity among the inhabitants of Óc Eo.

The Syncretic Nature of Buddhism in Óc Eo

One of the key features of Buddhism in Óc Eo was its syncretic nature, blending elements of Indian Buddhist traditions with indigenous Southeast Asian beliefs. The fusion of Hinduism and Buddhism in Óc Eo can be seen in the region's religious iconography, where Buddhist images are often depicted alongside Hindu deities (Vickery, 1998). This syncretism reflects the fluid nature

of religious practice in Óc Eo, where local traditions and foreign influences were not in opposition but were instead integrated into a cohesive cultural system.

The integration of Buddhist teachings with indigenous Southeast Asian religious beliefs may have helped Buddhism gain acceptance among the local population. For example, Buddhist concepts of karma and rebirth could be harmonized with local animistic beliefs about ancestral spirits and nature deities. This process of religious adaptation ensured that Buddhism was not only a foreign import but became an integral part of the region's spiritual and cultural fabric (Miksic & Goh, 2017).

The Buddhist civilization of Óc Eo was shaped by a dynamic interplay of indigenous traditions and external influences, particularly from India. By adopting a multidisciplinary approach that integrates archaeological data, textual sources, and historical interpretations, we can reconstruct the religious and cultural landscape of Óc Eo and gain a deeper understanding of the factors that contributed to the emergence and development of Buddhism in southern Vietnam. The archaeological evidence, along with historical texts and inscriptions, highlights the significant role of Buddhism in the political and social life of the region. The syncretic nature of Buddhism in Óc Eo demonstrates how local traditions and foreign influences interacted to create a unique religious civilization that influenced the broader Southeast Asian cultural sphere.

The Óc Eo culture stands as a testament to the dynamic nature of early Southeast Asian civilizations. Through extensive trade, religious synthesis, and localized adaptations of foreign influences, Óc Eo exemplifies the complexity of cultural interactions in antiquity. Ongoing archaeological research and critical re-evaluations of historical narratives continue to reshape our understanding of this significant site. As new discoveries emerge, Óc Eo will undoubtedly remain a focal point in studies of ancient global connections and Southeast Asian history.

Conclusion

The Óc Eo archaeological site offers invaluable insights into the complex religious, cultural, and economic landscape of the Funan Kingdom, illustrating a dynamic interaction between local traditions and foreign influences, particularly from India. Through a multidisciplinary approach combining archaeological findings, textual sources, and historical interpretations, it is evident that Óc Eo served as a major hub for the diffusion of Buddhism and other Indic traditions in Southeast Asia. The syncretic nature of Buddhism in Óc Eo, where it coexisted and intertwined with Hinduism and indigenous beliefs, showcases the adaptability and resilience of local cultures in embracing external religious ideologies. Moreover, the thriving trade networks, advanced infrastructure, and flourishing of religious centers suggest that Óc Eo was not only an economic powerhouse but also a vital center of cultural exchange. The site's significance extends beyond just the study of Funan's past—it continues to inform our understanding of early Southeast Asian civilizations and their role in the broader context of global historical development.

Suggestions

Future research on the Óc Eo culture should focus on several key areas to deepen our understanding of the region's historical and cultural significance. First, continued excavation efforts at the site may uncover further material evidence, including inscriptions and artifacts, that can shed light on the religious and political dynamics of the Funan Kingdom. Additionally, interdisciplinary approaches involving environmental studies, isotopic analysis, and further collaboration between archaeologists and historians will provide a more nuanced understanding of the socio-economic factors that influenced the region's development. Second, exploring the linguistic and cultural exchange between local communities and foreign traders could offer new perspectives on the degree to which local traditions shaped the adoption and adaptation of Indian religious and political models. Lastly, comparative studies with other Southeast Asian sites, particularly those that were part of the maritime trade network, will help place Óc Eo within a broader regional context, enhancing our understanding of the interconnectedness of early civilizations.

Body of Knowledge

The Óc Eo culture stands as a compelling case of cultural synthesis, where indigenous Southeast Asian practices and beliefs seamlessly integrated with foreign ideas and technologies. As a major trading port and political center of Funan, Óc Eo's role in the transmission of Buddhism and Hinduism highlights the dynamic nature of religious and cultural exchange in the region. The discovery of Buddhist artifacts, such as votive tablets and statues, alongside Hindu religious symbols, demonstrates the simultaneous coexistence and intermingling of these two major religious traditions.

The site's location in the Mekong Delta and its advanced hydraulic infrastructure reveal the technological and economic prowess of the Funan people. The region's participation in global trade networks, including exchanges with India, China, and the Mediterranean, facilitated the flow of not only goods but also religious and philosophical ideas. This exchange contributed to the gradual but significant spread of Buddhism in the region, as evidenced by the establishment of monastic centers and the patronage of religious practices by Funan elites.

Moreover, the interplay between local animistic beliefs and foreign religious traditions resulted in a unique syncretic religious environment in Óc Eo. The integration of Buddhist concepts with indigenous Southeast Asian notions of karma and ancestral spirits facilitated the acceptance of Buddhism among the local population, allowing it to thrive alongside Hinduism and other indigenous practices. The shared use of Sanskrit and Pali inscriptions further exemplifies the intellectual and theological exchange that occurred in the region, highlighting the fusion of local and foreign traditions to create a distinct religious and cultural identity.

In sum, the Óc Eo civilization exemplifies the richness and complexity of early Southeast Asian history, where cultural hybridity, religious pluralism, and economic prosperity were interwoven into a dynamic society that played a central role in the history of the region.

References

- Bellina, B. (2014). "Maritime Silk Roads' ornament industries: Socio-political practices and cultural transfers in the South China Sea." *Antiquity*, 88(342), 547-563.
- Bellina, B., & Glover, I. (2004). "The archaeology of early contact with India and the Mediterranean World, from the Fourth Century BC to the Fourth Century AD." In I. Glover & P. Bellwood (Eds.), *Southeast Asia: From Prehistory to History* (pp. 68–88). Routledge.
- Coedès, G. (1968). *The Indianized States of Southeast Asia* (S. B. Cowing, Trans.). University of Hawaii Press.
- Glover, I., & Bellina, B. (2011). "Ban Don Ta Phet and Khao Sam Kaeo: The earliest Indian contacts reassessed." *Bulletin de l'École Française d'Extrême-Orient*, 97, 69-118.
- Glover, I. (2018). *Early Southeast Asia: Selected Papers*. National University of Singapore Press.
- Hall, K. R. (2011). *A History of Early Southeast Asia: Maritime Trade and Societal Development, 100–1500*. Rowman & Littlefield.
- Higham, C. (2014). *Early Mainland Southeast Asia: From First Humans to Angkor*. River Books.
- Jacq-Hergoualc'h, M. (2002). *The Malay Peninsula: Crossroads of the Maritime Silk Road (100 BC–1300 AD)*. Brill.
- Malleret, L. (1959). *L'Archéologie du Delta du Mékong: Tome III: La Culture D'Ôc-éo*. École Française d'Extrême-Orient.
- Manguin, P.-Y. (2004). *The archaeology of early maritime polities of Southeast Asia*. In I. Glover & P. Bellwood (Eds.), *Southeast Asia: From Prehistory to History* (pp. 282–313). Routledge.
- Manguin, P.-Y. (2009). "Southeast Asian Kingdoms and the Hindu-Buddhist World." In P. Bellwood & J. Cameron (Eds.), *The Cambridge World Prehistory* (pp. 324–345). Cambridge University Press.
- Manguin, P.-Y. (2016). "Trading ships of the South China Sea: Shipbuilding techniques and their role in the history of the development of Asian trade networks." *Journal of Southeast Asian Studies*, 47(3), 461-485.
- Miksic, J. N. (2013). *Singapore and the Silk Road of the Sea, 1300-1800*. NUS Press.
- Pelliot, P. (1903). "Le Fou-nan." *Bulletin de l'École Française d'Extrême-Orient*, 3(1), 248-303.
- Stark, M. T. (2006). "Pre-Angkorian and Angkorian Cambodia." In E. M. Murphy & N. T. Yohannes (Eds.), *Environmental Change and Agricultural Sustainability in the Mekong Delta* (pp. 89-119). Springer.
- Vickery, M. (1998). *Society, Economics, and Politics in Pre-Angkor Cambodia: The 7th-8th Centuries*. Centre for East Asian Cultural Studies for UNESCO.

NOBLE
EDUCATION
PUBLISHER

PKP

PUBLIC
KNOWLEDGE
PROJECT

OJS

OPEN
JOURNAL
SYSTEMS

Buddho Journal

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Study of the Cakkavālaṭīpanī Scripture in the Context of the Plan of Wat Suthat Thepwararam

ศึกษาวรรณกรรมจักกวัฬทีปนีตามบริบทของแผนผังวัด

สุทัศน์เทพวราราม

Author & Corresponding Author*

1. Thanakrit Koolada*

ธนกฤต กูลดา

Affiliation:

1. Faculty of Religion and Philosophy, Mahamakut Buddhist University, Thailand.

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Email: thanakit.koo@student.mbu.ac.th

Article history:

Received: 29/11/2022, Revised: 20/12/2022,

Accepted: 20/12/2022, Available online: 01/01/2023

How to Cite:

Koolada, P. T. (2023). Study of the Cakkavālaṭīpanī Scripture in the Context of the Plan of Wat Suthat Thepwararam. *Buddho Journal*, 2(1), 39-53.

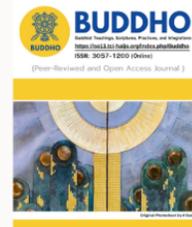

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-thaijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

Academic Review Articles

Study of the Cakkavālaṭīpanī Scripture in the Context of the Plan of Wat Suthat Thepwararam

Thanakrit Koolada*

ศึกษาวรรณกรรมจักรวาลที่ป็นีตามบริบทของแผนผังวัดสุทัศน์เทพวราราม

ธนกฤต กูลดา*

Abstract

This research article aims to analyze the Cakkavālaṭīpanī scripture, a Buddhist literary work that describes the structure of the universe according to Buddhist cosmology, with Mount Meru at the center, surrounded by the four continents, oceans, and various mountains. The concept of Cakkavālaṭīpanī has influenced Thai architecture, particularly in the design of Wat Suttathawararam, which reflects the Buddhist cosmic model through architectural arrangement. For example, the ordination hall is symbolically positioned as Mount Meru, surrounded by the vihara and other structures representing the continents and oceans. Additionally, the study compares Wat Phra Sri Rattana Satsadaram, where the layout aligns more systematically with the Cakkavālaṭīpanī. This study demonstrates the relationship between religious literature and Thai temple design, reflecting not only Buddhist worldview but also an important cultural heritage of Thailand.

Keywords: Cakkavālaṭīpanī, Buddhist Art, Literature

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์ คัมภีร์จักรวาลที่ป็นี ซึ่งเป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่กล่าวถึงโครงสร้างจักรวาลตามคติพุทธ โดยมี เขาพระสุเมรุ เป็นศูนย์กลาง ล้อมรอบด้วยทวีปทั้งสี่ มหาสมุทร และภูเขาต่าง ๆ แนวคิดจักรวาลที่ป็นีนี้มีอิทธิพลต่อสถาปัตยกรรมไทย โดยเฉพาะ วัดสุทัศน์เทพวราราม ซึ่งสะท้อนรูปแบบจักรวาลพุทธผ่านการจัดวางองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรม เช่น พระวิหารหลวงเปรียบได้กับเขาพระสุเมรุ ล้อมรอบด้วย

ศาลาวิหารทิศและสิ่งปลูกสร้างที่แทนทิวลิปและมหาสมุทร นอกจากนี้ งานศึกษายังเปรียบเทียบกับ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม พบว่าวัดพระแก้วมีการจัดวางที่สอดคล้องกับจักรวาลที่ปนีอย่างเป็นระบบมากกว่า การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างวรรณกรรมทางศาสนาและการออกแบบวัดไทย ซึ่งไม่เพียงสะท้อนโลกทัศน์ทางพุทธศาสนา แต่ยังเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญของไทย

คำสำคัญ: จักรวาลที่ปนี, พุทธศิลป์, วรรณกรรม

บทนำ

จักรวาลที่ปนี เป็นวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีต้นกำเนิดจากอาณาจักรล้านนา แต่งขึ้นโดยพระสิริมงคลอาจารย์ พระภิกษุผู้เป็นปราชญ์แห่งยุค เมื่อจุลศักราช 882 (พ.ศ. 2063) คัมภีร์นี้จัดอยู่ในหมวดโลกศาสตร์ และมีจุดมุ่งหมายเพื่ออธิบายเรื่องราวเกี่ยวกับจักรวาลตามแนวคิดของพระพุทธศาสนา ชื่อ "จักรวาลที่ปนี" นั้น มีความหมายว่า "อธิบายว่าด้วยเรื่องของจักรวาล" หรือ "ลักษณะของจักรวาล" ภายในเล่มแบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ พร้อมอธิบายรายละเอียดอย่างลึกซึ้ง โดยอ้างอิงจาก พระไตรปิฎก อรรถกถา ฎีกา และคัมภีร์อื่น ๆ นอกจากนี้ ผู้แต่งยังได้สอดแทรกความคิดเห็นของตนเองไว้บางส่วน ทำให้จักรวาลที่ปนีเป็นผลงานที่ไม่ได้เพียงแค่อ้างอิงหลักธรรมเท่านั้น แต่ยังเป็นการศึกษาจักรวาลในมุมมองของพุทธศาสนิกด้วย หลายคนอาจเข้าใจว่าวรรณกรรมทางพระพุทธศาสนาส่วนใหญ่มักมุ่งเน้นเรื่องศีลธรรมและคำสอนทางธรรม แต่ จักรวาลที่ปนีกลับแตกต่างออกไป เนื่องจากนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับโครงสร้างของจักรวาล (Cosmology) ตามคติพุทธพร้อมอธิบายถึงธรรมชาติของโลกในแง่มุมที่ลึกซึ้ง (สดุภณ จังกาจิตต์ , 2520)

ภาคที่ 1 อธิบายสรุปเกี่ยวกับโครงสร้างและขนาดของจักรวาล

ภาคที่ 2 พรรณนาเรื่องภูเขาสระและสระ พร้อมทั้งขนาดและลักษณะ มีภูเขาสิเนรุ และภูเขาจักรวาล เป็นต้น

ภาคที่ 3 พรรณนาเรื่องแหล่งน้ำ ได้แก่ มหาสมุทร สระเล็ก สระใหญ่ แม่น้ำเล็ก แม่น้ำใหญ่

ภาคที่ 4 อธิบายเรื่องของทิวลิป มีชมพูทิวลิป ชนิดต่างๆ เป็นต้น

ภาคที่ 5 อธิบายเรื่องภพภูมิต่างๆ อย่างละเอียด เช่น อบายภูมิ ประเภทแห่งนรก และกำเนิดของสัตว์เดรัจฉาน เป็นต้น

ภาคที่ 6 อธิบายเรื่องปกิณณกะต่างๆ ได้แก่ อายุ อาหารของมนุษย์ เทวดา และสัตว์นรก การคำนวณระยะห่างระหว่างภูมิต่าง ๆ ต้นไม้ใหญ่ ๗ อย่างในแต่ละทิวลิป เป็นต้น

กล่าวโดยสรุป จักรวาลที่ปนี เป็นวรรณกรรมที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโลก รจนาตามคติทางพระพุทธศาสนา อ้างอิงแหล่งที่มาอย่างชัดเจน เนื้อหาพรรณนาเริ่มต้นด้วยส่วนที่เป็นองค์ประกอบของโลก อันมีแม่น้ำ มหาสมุทร ทิวลิปต่าง ๆ นอกจากนั้นยังแสดงภาพของภพภูมิต่าง ๆ ไว้โดยละเอียด โดยกล่าวถึงภพภูมิที่เป็นอบายภูมิ เริ่มตั้งแต่

ภพภูมิสัตว์นรกแต่ละชั้น จนถึงสัตว์เดรัจฉาน และเปรตวิสัย เมื่อพรรณนาภพภูมิส่วนที่เป็นอบายภูมิทั้งหมดแล้ว จึงเริ่มพรรณนาถึงภพภูมิเทวดา แต่ละชั้นจนถึงเทวดาชั้นพรหม และในท้ายที่สุดอันเป็นเนื้อหาส่วนที่เป็นปภิกษะ กล่าวเปรียบเทียบอายุของสัตว์โลกแต่ละภพภูมิ

จกัภาพทีปนีเป็นวรรณกรรมที่อธิบายจักรวาลวิทยาในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อศิลปะและสถาปัตยกรรมพุทธศาสนาในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะในประเทศไทย (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2555) แนวคิดเกี่ยวกับโครงสร้างจักรวาลที่ประกอบด้วยเขาพระสุเมรุเป็นแกนกลางล้อมรอบด้วยทวีปและมหาสมุทร ได้ถูกนำมาปรับใช้ในการออกแบบวัดเพื่อสะท้อนถึงสภาวะทางธรรมและแนวคิดเรื่องการบรรลุพระนิพพาน วัดสุทัศนเทพวรารามถือเป็นตัวอย่างสำคัญที่สะท้อนแนวคิดนี้อย่างเป็นระบบ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดจกัภาพทีปนีกับการออกแบบแผนผังของวัดสุทัศน์ฯ เพื่อทำความเข้าใจบทบาทของวรรณกรรมศาสนาในการกำหนดโครงสร้างสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนา (บาลี พุทธรักษา, 2523).

จกัภาพทีปนีปริทรรศน์

บทที่ 1 จกัภาพสรูปาทีนิตเทศ เป็นการแสดงรูปร่างของจักรวาล ในบทแรกของ จกัภาพทีปนี หนังสือได้อธิบายถึงโครงสร้างของจักรวาลตามแนวคิดของพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งเป็นมุมมองที่สะท้อนถึงระบบโลกและสภาวะธรรมไปพร้อมกัน ในทางพระพุทธศาสนา จักรวาล (จกัภาพ; Cakkavaḍḍi) คือโครงสร้างที่มี เขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลาง ล้อมรอบด้วยทวีป มหาสมุทร และชั้นสวรรค์ รวมถึงนรกเบื้องล่าง จักรวาลหนึ่งระบบมี ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ของตัวเอง และถูกล้อมรอบด้วยขอบจักรวาลที่เป็นภูเขาสูง เขาพระสุเมรุ เป็นศูนย์กลางของจักรวาล มีขนาดใหญ่หุ้มหีมา สูงถึง 84,000 โยชน์ รอบ ๆ มีทวีปทั้งสิ้น ได้แก่

- 1) ชมพูทวีป คือ โลกที่มนุษย์เราอาศัยอยู่
- 2) อปรโคยานทวีป คือ ทวีปทางตะวันตก
- 3) อุตตรกुरुทวีป คือ ทวีปทางเหนือ มีแต่คนมีศีล
- 4) ปุพพิเทหทวีป คือ ทวีปทางตะวันออก
- 5) ทวีปทั้งหมดถูกล้อมรอบด้วย มหาสมุทร
- 6) นอกสุดมี กำแพงจักรวาล เป็นขอบเขตของโลก

บทที่ 2 ของ จกัภาพทีปนี ซึ่งพูดถึงภูเขาหลายแห่งในจักรวาล เช่น ภูเขาสิเนรุ ภูเขาคุนธร ฯลฯ แม้ว่าจะไม่มีการกล่าวถึงการวางแผนผังวัดในประเทศโดยตรง แต่มีความสัมพันธ์กับแนวคิดในเชิงสัญลักษณ์และโครงสร้างทางศาสนา

1) ภูเขาสิเนรุ คือ ภูเขาที่ใหญ่ที่สุดในจักรวาล ถือเป็นศูนย์กลางของจักรวาลทางพุทธศาสนา โดยเชื่อว่าเป็นภูเขาศักดิ์สิทธิ์ที่เชื่อมโยงกับทิศทั้งสี่และโลกต่าง ๆ

- 2) ภูเขาขุคนธร คือ ภูเขาที่มีลักษณะสำคัญในแง่ของการแบ่งขอบเขตของจักรวาล
- 3) ภูเขาหิมพานต์ คือ ภูเขาที่เป็นที่ตั้งของป่าเขตร้อนและสิ่งมีชีวิตที่เต็มไปด้วยความลึกลับและความศักดิ์สิทธิ์
- 4) ภูเขาจักรวาล คือ เป็นภูเขาที่แสดงถึงความเชื่อมโยงกับการดำรงชีวิตในจักรวาลและอำนาจของพระเจ้าในการรักษาความสมดุล

บทนี้จึงใช้ภูเขาต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสัญลักษณ์ในการอธิบายถึงการแบ่งแยกและการจัดระเบียบจักรวาล พร้อมทั้งสื่อถึงธรรมชาติที่ลึกซึ้งของการดำรงอยู่และความสัมพันธ์ระหว่างภูมิภาคต่าง ๆ ในจักรวาล

บทที่ 3 ของจักรวาลที่ปณี มีชื่อว่า ชลาสนนิทเทส (Chalāsaya-niddesa) ซึ่งเป็นการอธิบายเกี่ยวกับแหล่งน้ำสำคัญในจักรวาล รวมถึงมหาสมุทร แม่น้ำ และทะเลสาบที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างของโลกตามคติพุทธศาสนา ความหมายเชิงปรัชญาและสัญลักษณ์น้ำในจักรวาลที่ปณี มีความหมายเชิงสัญลักษณ์ ได้แก่ มหาสมุทรเปรียบเสมือน อาณาเขตที่กั้นขอบเขตของโลก แม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ เปรียบเสมือน กระแสธรรมที่ชำระล้างกิเลส และทะเลสาบโอนดาต เปรียบได้กับ ความบริสุทธิ์ของจิตใจ สระอโนดาตจำลองในวัดไทย เช่น วัดเบญจมบพิตร

มหาสมุทรในจักรวาล เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ที่ล้อมรอบ ภูเขาสิเนรุ และทวีปต่าง ๆ มี 4 แห่ง ดังนี้

- 1) ปุพพิเทหสมุทร คือ อยู่ทางทิศตะวันออก
- 2) อปรโคยานสมุทร คือ อยู่ทางทิศตะวันตก
- 3) อุตตรกูรูสมุทร คือ อยู่ทางทิศเหนือ
- 4) ชมพูสมุทร คือ อยู่ทางทิศใต้

ทะเลสาบและแม่น้ำสำคัญในนิทานชาดกและจักรวาลวิทยาพุทธ มีการกล่าวถึง ทะเลสาบและแม่น้ำที่สำคัญซึ่งมีพลังศักดิ์สิทธิ์

- 1) ทะเลสาบอนุตตรจาตุมหาราชิกา ตั้งอยู่ใกล้สวรรค์ชั้นจาตุมหาราชิกา เป็นที่อาศัยของเทพดาและสัตว์วิเศษ
- 2) ทะเลสาบโอนดาต อยู่ในป่าหิมพานต์ เชื่อว่าเป็นทะเลสาบศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่มีตะกอนและน้ำใสสะอาดเป็นที่อยู่ของกนินร นาค และสัตว์มหัศจรรย์
- 3) แม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ 5 สาย (ปัญจมหานที)
  - 3.1) คงคา คือ มีต้นกำเนิดจากสวรรค์ ไหลลงมาสู่โลก
  - 3.2) ยมุนา คือ เป็นแม่น้ำที่ไหลคู่กับคงคา
  - 3.3) อจิรวดี คือ มีความเกี่ยวข้องกับพระพุทธเจ้าในชาดก
  - 3.4) สรรภู คือ เป็นแม่น้ำศักดิ์สิทธิ์ในชมพูทวีป
  - 3.5) มหิ คือ มีพลังชำระล้างบาป

บทที่ 4 ทวีปนิเทศ เป็นส่วนหนึ่งของวรรณกรรมที่อธิบายโครงสร้างของจักรวาลในทางพระพุทธศาสนา โดยเนื้อหามุ่งเน้นไปที่ทวีปต่าง ๆ ที่อยู่ในจักรวาล รวมถึงเมืองสำคัญและการจัดสรรพื้นที่ของราชธานีและชนบท แนวคิดนี้สะท้อนถึงโลกทัศน์เกี่ยวกับภูมิประเทศในสมัยพุทธกาล รวมถึงความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อการจัดวางผังเมือง และศิลปกรรมในสังคมพุทธ

บทที่ 5 จักกวาฬทีปนี ภูมินิเทศ เป็นส่วนที่กล่าวถึงภพภูมิต่าง ๆ ภายในจักรวาล โดยแบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก คือ อบายภูมิ และ เทวภูมิ ซึ่งเป็นการจำแนกสภาวะของสรรพสัตว์ตามกรรมที่ได้กระทำไว้ แนวคิดนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงโครงสร้างของจักรวาลในทางพระพุทธศาสนา แต่ยังเป็นรากฐานของหลักศีลธรรมและแนวคิดเรื่องผลกรรมที่ส่งผลต่อการเวียนว่ายตายเกิดของสัตว์โลก

1) จาตุมหาราชิกา เป็นสวรรค์ชั้นต่ำสุดในกามภูมิ อยู่ติดกับโลกมนุษย์ ปกครองโดย ท้าวจาตุมหาราชทั้ง 4 ได้แก่ ท้าวธตรฐ (ดูแลด้านตะวันออก) ท้าววิรุฬหก (ดูแลด้านใต้) ท้าววิรูปักษ์ (ดูแลด้านตะวันตก) และท้าวกุเวร (เวสสุวัณ) (ดูแลด้านเหนือ)

2) ดาวดึงส์ เป็นสวรรค์ชั้นที่สอง มี พระอินทร์ (ท้าวสักกะเทวราช) เป็นผู้ปกครอง ตั้งอยู่บนยอดเขาสิเนรุ รายล้อมด้วยวิมานของเทพ

3) ยามา เป็นสวรรค์ชั้นที่สาม อยู่เหนือภูเขาสิเนรุ มีชื่อว่า "ยามา" เพราะไม่มีเวลากลางคืน กลางวันมีแสงสว่างตลอด

4) ดุสิต เป็นสวรรค์ที่มีความสุขสมบูรณ์ที่สุดในกามภูมิ เป็นที่ประทับของ พระโพธิสัตว์ ก่อนที่จะลงมาตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า พระพุทธมารดาของพระโคตมพุทธเจ้า (พระนางสิริมหามายา) ก็จุติอยู่ที่ชั้นนี้

5) นิมมานรดี เป็นสวรรค์ที่เทวดาสามารถเนรมิตสิ่งต่าง ๆ ได้ตามใจปรารถนา

6) ปรนิมมิตวสวัตดี เป็นสวรรค์ชั้นสูงสุดของกามภูมิ เทวดาในชั้นนี้สามารถให้บริวารเนรมิตสิ่งต่าง ๆ ได้โดยไม่ต้องทำเอง

กามภพนรก แบ่งเป็น 8 ชุม

1) สลัญจิวรก คือ นรกที่ผู้ตกลงไปถูกฆ่าแล้วฟื้นขึ้นมาใหม่ วนเวียนไปเรื่อย ๆ

2) กาฏสุตตนรก คือ นรกที่มีเส้นเหล็กแดงขีดไว้บนร่างกาย แล้วถูกตัดตามเส้น

3) สังฆาตนรก คือ นรกที่ภูเขาเหล็กสองลูกบดขยี้ร่างกาย

4) โรรูนรก คือ นรกที่มีเปลวไฟลุกท่วม ส่งเสียงร้องโหยหวน

5) มหาโรรูนรก คือ นรกที่ร้อนยิ่งกว่าโรรุระ คนที่ตกไปจะถูกเผาไหม้อย่างต่อเนื่อง

6) ตापนนรก คือ นรกที่มีอาวุธเหล็กร้อนแทงทะลุร่างกาย

7) มหาตاپนนรก คือ นรกที่ร้อนร้ายแรงขึ้นกว่า ตापนนรก

8) อเวจีนรก คือ นรกที่ทรมานหนักที่สุด ไม่มีช่วงหยุดพัก

อเวจีมหานรก เป็นที่เลวร้ายที่สุดสำหรับผู้ทำกรรมหนัก อยู่ภายใต้ชมพูทวีป

บทที่ 6 ปกิณณกวินิจจย เป็นบทที่กล่าวถึงเรื่องราวเบ็ดเตล็ดที่เกี่ยวข้องกับจักรวาลและสภาวะแวดล้อมของสรรพสัตว์ โดยเนื้อหาในบทนี้ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น อายุของมนุษย์ อายุของเทวดา อายุของสัตว์นรก อาหาร ต้นไม้ โลก โลกธาตุ และแนวคิดเกี่ยวกับความไม่สิ้นสุดของจักรวาล ซึ่งช่วยให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของชีวิตในมิติที่ลึกซึ้งขึ้น เช่น อายุของมนุษย์ มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย ตามความเชื่อในคติพุทธ อายุของมนุษย์อาจลดลงหรือลดลงขึ้นอยู่กับศีลธรรมและการดำเนินชีวิตของสังคม

อายุของเทวดา ในแต่ละชั้นของเทวโลกมีความแตกต่างกัน โดยยิ่งอยู่ในชั้นที่สูงขึ้น อายุก็จะยืนยาวขึ้น เช่น เทวดาชั้นดาวดึงส์มีอายุประมาณ 36 ล้านปีมนุษย์ ขณะที่เทวดาชั้นปรนิมมิตวสวัตติมีอายุยืนยาวถึง 9,216 ล้านปีมนุษย์

อายุของสัตว์นรก สัตว์ที่ต้องรับกรรมในนรกภูมิจะมีอายุยืนยาวตามผลกรรมของตนเอง โดยนรกแต่ละขุมมีช่วงระยะเวลาแห่งความทุกข์ทรมานที่แตกต่างกัน เช่น อเวจีมหานรกมีอายุถึง 1 กัป

แนวคิดจักรวาลที่ป็นและสถาปัตยกรรมพุทธศาสนา

จักรวาลที่ป็นในปรัชญาพุทธศาสนาอธิบายโครงสร้างของจักรวาลว่าเป็นระบบที่มีลำดับชั้น โดยมีเขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลางของจักรวาล ซึ่งล้อมรอบด้วยทวีปหลัก 4 ทวีป ได้แก่ ชมพูทวีป อมรโคยานทวีป อุตตรกुरुทวีป และปุพพวิเทหทวีป (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) แนวคิดนี้สะท้อนถึงการจัดระเบียบพื้นที่ในจักรวาลที่มีการแบ่งแยกเป็นส่วน ๆ ตามลำดับ โดยแต่ละทวีปถูกล้อมรอบด้วยมหาสมุทร และมีภูเขาจักรวาลล้อมรอบเป็นขอบเขตของแต่ละทวีป ระบบนี้มีความเชื่อมโยงกับการออกแบบสถาปัตยกรรมของวัดพุทธ ซึ่งมักจะถูกออกแบบให้สอดคล้องกับโครงสร้างของจักรวาลในคัมภีร์จักรวาลที่ป็น

ในสถาปัตยกรรมพุทธศาสนา วัดมักจะถูกออกแบบให้มีศูนย์กลางเป็นพระอุโบสถ ซึ่งเปรียบเสมือนเขาพระสุเมรุในจักรวาล (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2550) พระอุโบสถถูกวางตำแหน่งให้เป็นศูนย์กลางของพื้นที่วัด และองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เจดีย์ วิหาร คูน้ำ หรือกำแพง ถูกจัดวางรอบ ๆ เพื่อสร้างขอบเขตของจักรวาลที่สะท้อนถึงความเชื่อในเรื่องการเชื่อมโยงระหว่างจักรวาลภายนอกและจักรวาลภายใน แนวคิดนี้ไม่เพียงแต่สะท้อนถึงความเชื่อทางศาสนา แต่ยังเป็นการสะท้อนถึงการสร้างความสมดุลระหว่างธรรมชาติและศาสนา โดยแสดงให้เห็นถึงการตระหนักถึงความสำคัญของการจัดระเบียบและความสัมพันธ์ของสิ่งต่าง ๆ ในจักรวาล และการนำแนวคิดเหล่านี้มาใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรมพุทธศาสนา

การออกแบบวัดพุทธตามแนวคิดจักรวาลที่ป็นยังแสดงถึงวิธีการที่มนุษย์มีการสร้างสรรค์พื้นที่ศักดิ์สิทธิ์ที่ไม่เพียงแต่แสดงถึงความเชื่อทางศาสนา แต่ยังมีความสัมพันธ์อย่างลึกซึ้งกับการดำเนินชีวิตของผู้คน การจัดระเบียบ

ทางพื้นที่ในวัดพุทธจึงไม่เพียงแต่เป็นการออกแบบเชิงสถาปัตยกรรม แต่ยังเป็นการสะท้อนถึงการตระหนักรู้ถึงความสมดุลระหว่างโลกภายในและภายนอกที่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในแง่ของจักรวาลวิทยา

กรณีศึกษาแผนผังวัดสุทัศนเทพวราราม

วัดสุทัศนฯ ตั้งอยู่ใจกลางกรุงเทพมหานคร ก่อตั้งขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 1 และได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมในรัชกาลที่ 3 และรัชกาลที่ 4 โครงสร้างหลักของวัดนี้สะท้อนถึงแนวคิดจักรวาลในจักรวาลที่ป็นอย่างชัดเจน ได้แก่

พระอุโบสถ เป็นสถานที่สำคัญในการประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา โครงสร้างได้รับการออกแบบตามศิลปะสถาปัตยกรรมไทยโบราณในช่วงต้นรัตนโกสินทร์ ลักษณะของอาคารเป็นอิฐฉาบปูน โดยมีขนาดกว้าง 22.60 เมตร และยาว 72.25 เมตร ส่วนหน้ามุขกระสันมีความกว้าง 14.00 เมตร และยาว 10.40 เมตร ตั้งอยู่บนฐานไพทีชั้นที่ 2 พร้อมเฉลียงล้อมรอบทั้งสี่ด้าน ภายในมีเสาพระอุโบสถรวม 62 ต้น ลักษณะเป็นเสาทรงสี่เหลี่ยมที่มีขนาดเท่ากัน ทุกต้นได้รับการตกแต่งด้วยการลงรักปิดทองลายดอกไม้ ชุ่มประตู่และหน้าต่างของพระอุโบสถได้รับการออกแบบอย่างประณีตในลักษณะทรงบัวเจมิ ยอดแหลมคล้ายมงกุฎ และประดับด้วยทองคำและกระจกฐานของพระอุโบสถประกอบด้วยกระดานฐานสิงห์ คั่นด้วยปัดลูกแก้ว โดยไม่มีลวดลายเพิ่มเติม บริเวณเฉลียงด้านนอกก่ออิฐเป็นผนังแบ่งเป็นห้อง แต่ละห้องมีความสูง 1.22 เมตร ภายในเจาะเป็นช่องเล็ก ๆ สำหรับวางตะเกียงบูชา ซึ่งในอดีตใช้สำหรับพิธีกรรมสำคัญในวันนักขัตฤกษ์ แต่ละห้องมีช่องใส่ตะเกียงจำนวน 5 ช่อง หลังคาของพระอุโบสถเป็นทรงไทยโบราณที่มี 4 ชั้น 3 อด ประดับด้วยกระเบื้องเคลือบสามสี ด้านหน้ามีมุขกระสันทั้งด้านหน้าและด้านหลัง พร้อมตกแต่งด้วยช่อฟ้าและหางหงส์ รวมถึงองค์ประกอบอื่นที่สะท้อนเอกลักษณ์ของสถาปัตยกรรมไทย หน้าบันด้านทิศตะวันออกประดับด้วยภาพพระอาทิตย์ ซึ่งมีผิวกายสีแดงเปล่งแสงสว่าง ขณะที่หน้าบันด้านทิศตะวันตกเป็นภาพพระจันทร์ มีผิวกายขาวบริสุทธิ์ พื้นหลังของหน้าบันทั้งสองด้านตกแต่งด้วยลายกรอบที่มีรูปแบบเดียวกัน สอดแทรกลวดลายพระอาทิตย์ พระจันทร์ และลายใบเทศหางโต พร้อมประดับกระจกสีต่าง ๆ เช่น น้ำเงิน แดง ขาว เหลือง และเขียว ชุ่มเสมาของพระอุโบสถแบ่งเป็นสามชั้น ชั้นล่างเป็นฐานหน้ากระดานที่ตกแต่งด้วยดอกบัวคว่ำ ถัดขึ้นไปเป็นท้องไม้ที่สลักลายดอกไม้กลางและบัวหงาย ส่วนชั้นกลางเป็นที่ประดิษฐานใบเสมาหินอ่อนสีขาวเทา ส่วนชั้นบนสุดออกแบบเป็นลวดลายดอกไม้โค้งคล้ายกระจิงหน้านาง ประดับด้วยกลีบบัวซ้อนกัน ขณะที่ยอดสุดของชุ่มเสมามีลักษณะเป็นปล้องไฉน 5 ปล้อง และปล้องที่ 6 เป็นปลีบัวหงาย คั่นด้วยลูกแก้ว และสิ้นสุดที่ยอดหยาดน้ำค้าง

พระวิหารหลวง มีเขาพระสุเมรุตั้งอยู่ด้านหน้าประตู (ประตู อุลูชาฎะ, 2550) พระวิหารหลวง เป็นอาคารสำคัญที่มีเอกลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมไทยในยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยได้รับอิทธิพลจากพระวิหารมณฑลพิตรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านหน้าประตูพระวิหารมีองค์ประกอบสำคัญคือ เขาพระสุเมรุ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางศาสนาและความเชื่อของไทย ตัวพระวิหารมีขนาดกว้าง 23.84 เมตร และยาว 26.35 เมตร ตั้งอยู่บนฐานไพทีชั้นที่

2 ซึ่งก่อสร้างด้วยอิฐฉาบปูนเพื่อความมั่นคง ฐานโพนีประกอบด้วยกระดานฐานสิงห์และบัวลูกแก้ว โดยมีความสูง 62 เซนติเมตร ส่วนผนังสูง 85 เซนติเมตร ผนังของฐานโพนีตกแต่งด้วยอิฐกระเบื้องปรุตาโปร่งเคลือบสีเขียว ขณะที่พื้นปูด้วยกระเบื้องดินเผารูปแปดเหลี่ยมสีแดง หลังคาพระวิหารเป็นทรงไทยโบราณแบบสองชั้นลดหนึ่ง มีเฉลียงทางเดินทางด้านซ้ายและขวา มุงด้วยกระเบื้องเคลือบสี และตกแต่งด้วยองค์ประกอบสำคัญทางสถาปัตยกรรมไทย ได้แก่ ช่อฟ้า ใบระกา และหางหงส์ พระวิหารมีทางเข้าด้านหน้าและด้านหลัง รวมทั้งหมด 6 ประตู โดยแต่ละบานเป็นไม้แกะสลักอันวิจิตร ซึ่งสร้างขึ้นในรัชกาลที่ 2 โดยมีหลักฐานระบุว่าบานประตูของพระวิหารวัดสุทัศน์ฯ เป็นผลงานฝีมือพระหัตถ์ของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย นับเป็นงานศิลปะทางสถาปัตยกรรมที่โดดเด่นของยุคนั้น

1) ศาลาวิหารทิศ เป็นศาลาทรงไทยจำนวนสี่หลัง ตั้งอยู่บริเวณมูรรอบพระวิหารทั้งสี่ทิศ บนพื้นโพนี โดยมีแนวคิดเชิงสัญลักษณ์ที่สื่อถึง ทวีปทั้งสี่ ตามคติใน จักรกวางที่ปนี อย่างไรก็ตาม รูปแบบของศาลาวิหารทิศเป็นศาลาโถงที่มีลักษณะทอดยาวไปตามแนวนอน ศาลาแต่ละหลังได้รับการออกแบบเป็นศาลาโถงทรงไทย และมีพระพุทธรูปประดิษฐานจำนวนสององค์ต่อศาลา โดยมีลักษณะแตกต่างกันไปตามทิศ ได้แก่

- 2) ศาลาด้านทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ประดิษฐาน พระพุทธรูปปางห้ามแก่นจันทร์ และ พระไสยาสน์
- 3) ศาลาด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ ประดิษฐาน พระพุทธรูปปางห้ามแก่นจันทร์ และ ปางสมาธิ
- 4) ศาลาด้านทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประดิษฐาน พระพุทธรูปปางห้ามญาติ และ ปางทรงจีวร

โครงสร้างของศาลาวิหารทิศมีการผสมผสานระหว่างงานก่อสร้างแบบอิฐถือปูนและงานไม้ โดยด้านสกัดและด้านหลังของศาลาส่งด้วยอิฐฉาบปูน พร้อมประดับกระเบื้องปรุตาโปร่ง ส่วนโครงสร้างด้านบนใช้ไม้เป็นวัสดุหลัก โดยเฉพาะ ใบระกา หางหงส์ และเชิงชาย ที่ทำจากไม้สัก หน้าบันของศาลาได้รับการแกะสลักเป็นลายดอกไม้ และตกแต่งด้วยกระเบื้องฐานพระที่ปิดทองและประดับกระจกอย่างประณีต นอกจากนี้ พระมหาเจดีย์ ที่ตั้งอยู่ในแนวแกนหลักของวัดยังสะท้อนถึงแนวคิดเรื่อง แกนกลางของจักรวาล ที่เชื่อมโยงระหว่างโลกมนุษย์กับสวรรค์ ซึ่งแนวการจัดวางศาลาวิหารทิศมีความแตกต่างจาก วัดพระศรีรัตนศาสดาราม ที่จัดวางอาคารในแนวขวางกับระเบียงคดทั้งสี่ทิศ ลักษณะของวัดพระศรีรัตนศาสดารามจึงคล้ายกับเครื่องหมายบวก ในขณะที่ศาลาวิหารทิศของวัดแห่งนี้เน้นการจัดวางในแนวแกนหลักของสถาปัตยกรรม

พระวิหารคดหรือพระระเบียง สร้างในสมัยรัชกาลที่ 3 ล้อมพระวิหารพระศรีศากยมุณีทั้งสี่ด้าน มีหลังคาเป็นทรงไทยโบราณกระเบื้องเคลือบพื้นสีเหลือง ขอบสีเขียวใบไม้ และมีช่อฟ้า หางหงส์ หน้าบันพระวิหารคดสลักภาพพระนารายณ์ทรงสุบรรณ มีโคมกรอบลายคั่นพื้นลายทั้งหมด ประกอบด้วยลายใบเทศหางโดกนกเปลวและหางโต ก้านขด สลักบนไม้แรเงาลวดลาย ปิดทองประดับกระจกทั้งหมด ใต้ลายหน้าบันลงมาประกอบด้วยกระเบื้องฐานพระซึ่งประกอบด้วยกระเบื้องใบเทศหน้ากระดาน บัวหางย ลูกแก้ว และกระเบื้องจรรวน ฯลฯ ความวิจิตรสวยงามของลวดลายหน้าบันนี้ยากที่จะหาหน้าบันวิหารคดใดมาเทียบได้ พระวิหารคดด้านในมีเสารายรับหลังคาเฉลียงลดเป็นห้อง ๆ

เสาทุกต้นเป็นสี่เหลี่ยม มีบัวทองปลิง ทองสะพานเหนือปลายเสาทาสีแดง ปิดทองฉลุลายดอกแก้วแกมกนกเกลียว เพดานทาสีแดงมีลายกรอบแว่นประดับดาวทองล้อมเดือนทุกห้อง ซื่อทาสีเขียวปิดทองประดับลายกรวยเชิง (กรมศิลปากร, 2538)

ศาลาลอย เป็นหนึ่งในโครงสร้างที่ตั้งอยู่ใกล้กับพระวิหาร โดยมักจะสร้างชิดแนวกำแพงด้านหน้าในเขตเหนือของวิหาร ลักษณะของศาลาลอยมีความเด่นชัดตรงที่มีพื้นสูงตั้งอยู่เหนือกำแพง ทำให้เห็นได้อย่างชัดเจนและมีความสว่างาม รูปแบบหลังคาของศาลาลอยจะใช้ทรงไทย มุงกระเบื้องเคลือบสี ซึ่งทำให้ดูเรียบหรู แต่ไม่ใช่ช่อฟ้าหรือหางหงส์แต่อย่างใด หน้าบันของศาลาลอยถูกปั้นด้วยปูนเป็นลวดลายดอกไม้ ซึ่งทำให้ดูมีความประณีตสวยงามและมีความละเอียดอ่อน เสาของศาลาทั้งหมดจะเป็นแบบสี่เหลี่ยม ซึ่งจะทาสีขาวและมีบัวทองเปลวให้ความรู้สึกงดงาม ส่วนเฉลียงโดยรอบของศาลาลอยนั้นเปิดโล่ง ไม่มีฝา ทำให้สามารถรับลมและชมวิวดูได้จากทุกทิศทาง (กรมศิลปากร, 2538)

หอรบซึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตสังฆาวาส ก็เป็นอีกหนึ่งโครงสร้างที่มีความสำคัญ โดยจะมีลักษณะเป็นทรงแปดเหลี่ยมตั้งแต่มุมจนถึงยอด ความโดดเด่นของหอรบซึ่งคือการใช้วัสดุอิฐถือปูนที่มีกระบวนการก่อสร้างที่ละเอียดและปราณีต ซึ่งมีฐานเป็นหน้ากระดานบัวคว่ำ และท่อนที่สองเป็นหน้ากระดานบัวหงาย มีการก่ออิฐตันที่มุมทำให้เกิดซุ้มคูหาที่ทำหน้าที่เป็นช่องระบายและช่วยให้เกิดการรับเสียงที่ดีขึ้น สำหรับในชั้นที่สามของหอรบซึ่ง จะมีช่องสำหรับมองเห็นระฆังที่แขวนไว้ภายใน ซึ่งมีหลังคาที่ออกแบบให้มีลักษณะคล้ายกับทรงบัวตูมอ่อน ซึ่งสื่อถึงความอ่อนโยนและความสมดุลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างสรรค์ (ดำเนิน เลชะกุล, 2546)

การวิเคราะห์เชิงสัญลักษณ์

การออกแบบวัดสุทัศน์ฯ ไม่เพียงสะท้อนแนวคิดจักรวาลวิทยาตามหนังสือจกกวาฬที่ปนีชัดมากนัก แต่ยังแสดงให้เห็นถึงความงามในเชิงสุนทรียศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับความศักดิ์สิทธิ์ การใช้สถาปัตยกรรมแบบไทยผสมผสานกับอิทธิพลของศิลปะรัตนโกสินทร์ตอนต้น ทำให้วัดนี้เป็นตัวอย่างสำคัญของการนำวรรณกรรมศาสนา มาปรับใช้ในการออกแบบสถาปัตยกรรม นอกจากนี้ การวางแนวแกนของวัดยังสะท้อนหลักฮวงจุ้ยและคติความเชื่อเกี่ยวกับพลังจักรวาลที่ส่งเสริมความเป็นสิริมงคล (ศักดิ์ชัย สายสิงห์, 2555)

วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างโครงสร้างของวัดสุทัศน์กับหนังสือจกกวาฬที่ปนี และการเปรียบเทียบกับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

1) แนวคิดจักรวาลวิทยาพุทธในหนังสือจกกวาฬที่ปนี

จกกวาฬที่ปนี เป็นตำราที่อธิบายโครงสร้างของจักรวาลตามคติพุทธ ซึ่งมี ภูเขาสิเนรุ เป็นศูนย์กลาง ล้อมรอบด้วยมหาสมุทร ทวีปใหญ่สี่แห่ง (ชมพูทวีป อุตฺรกุฑทวีป ปุพฺพวิเทหทวีป อมรโคยานทวีป) และภูเขาวง

แหวนที่เรียกว่า จักรวาลน้อยใหญ่ แนวคิดนี้มักถูกนำมาใช้เป็นแบบแผนในการสร้างสถาปัตยกรรมของวัดพุทธ เพื่อให้สะท้อนความหมายเชิงสัญลักษณ์ของจักรวาล

2) โครงสร้างวัดสุทัศน์กับจักกวางทีปนี

วัดสุทัศน์เทพวรารามเป็นวัดสำคัญที่ตั้งอยู่กลางพระนคร โครงสร้างของวัดมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดจักรวาลวิทยาในหนังสือ จักกวางทีปนี ในแง่ต่อไปนี้

1) ศูนย์กลางของจักรวาล กับ พระวิหารหลวง พระวิหารหลวงของวัดสุทัศน์เป็นที่ประดิษฐาน พระศรีศากยมุนี พระพุทธรูปสำคัญที่ย้ายมาจากสุโขทัย อันเป็นเสมือน ภูเขาสิเนรุ ซึ่งเป็นศูนย์กลางของจักรวาล วิหารหลวงมีขนาดใหญ่และเปิดโล่ง สะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับ "สุทิสสนะ" หรือแดนแห่งความบริสุทธิ์

2) เสาชิงช้า กับ สัญลักษณ์ของจักรวาลหมุนเวียน เสาชิงช้า ซึ่งตั้งอยู่ด้านหน้าวัดสุทัศน์ เคยใช้ในพิธีไล่ชิงช้าของศาสนาพราหมณ์-ฮินดู แต่ก็สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดจักรวาลวิทยาพุทธได้ โดยสะท้อนถึงการหมุนเวียนของจักรวาลและแรงดึงดูดของโลกธาตุ

3) ตำแหน่งของวัด กับ จุดศูนย์กลางของนครหลวง วัดสุทัศน์ตั้งอยู่กลางกรุงเทพมหานคร ซึ่งในอดีตถือว่าเป็นศูนย์กลางของแผ่นดิน เหมือนกับแนวคิดที่ว่าภูเขาสิเนรุเป็นศูนย์กลางของจักรวาล อย่างไรก็ตาม โครงสร้างของวัดสุทัศน์สะท้อนแนวคิดจักรวาลพุทธในระดับเชิงสัญลักษณ์มากกว่าการวางแผนผังโดยตรงตาม จักกวางทีปนี

3) เปรียบเทียบกับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม (วัดพระแก้ว)

เมื่อเปรียบเทียบกับ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม หรือวัดพระแก้ว จะพบว่าวัดพระแก้วมีรูปแบบการวางแผนที่สะท้อนโครงสร้างจักรวาลตาม จักกวางทีปนี ได้อย่างชัดเจนกว่า โดยพิจารณาได้จากองค์ประกอบต่อไปนี้

1) พระอุโบสถ กับ ศูนย์กลางจักรวาล พระอุโบสถวัดพระแก้ว ประดิษฐาน พระแก้วมรกต ซึ่งเปรียบได้กับพระพุทธรูปเจ้าเป็นศูนย์กลางของจักรวาล เหมือนภูเขาสิเนรุ

2) กำแพงแก้ว เทียบได้กับภูเขาจักรวาล วัดพระแก้วมี กำแพงแก้ว ล้อมรอบ ซึ่งสามารถเปรียบเทียบกับภูเขาที่ล้อมรอบจักรวาลตาม จักกวางทีปนี

3) พระปราสาทและเจดีย์ เปรียบได้กับภูเขาและโลกธาตุ พระปราสาทและเจดีย์ในวัดพระแก้วอาจเปรียบได้กับโครงสร้างของภูเขาสำคัญในจักรวาล เช่น ภูเขายุคนธรและภูเขาสัตตบริภัณฑ์ ที่อยู่รายรอบภูเขาสิเนรุ

4) จิตรกรรมฝาผนังรามเกียรติ์ การบรรยายจักรวาลในเชิงภาพ จิตรกรรมฝาผนังรอบวัดพระแก้ว เล่าเรื่องราวรามเกียรติ์ ซึ่งเป็นมหากาพย์ที่มีความเชื่อมโยงกับโครงสร้างของจักรวาล และสะท้อนคติจักรวาลวิทยาพุทธ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบประเด็นสำคัญระหว่างแนวคิดจักรวาลวิทยาพุทธและจกกวาฬที่ปนี วัดสุทศน์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ประเด็น	วัดสุทศน์	วัดพระศรีรัตนศาสดาราม
ศูนย์กลางจักรวาล	พระวิหารหลวง – พระศรีศากยมุนี	พระอุโบสถ – พระแก้วมรกต
โครงสร้างจักรวาล	มีแนวคิดเกี่ยวกับภูเขาสินรุและชมพูทวีป แต่ไม่ชัดเจน	มีการจำลองจักรวาลผ่านกำแพงแก้ว พระปรารค์ และเจดีย์
องค์ประกอบที่เชื่อมโยงกับจักรวาล	เสาชิงช้า – สัญลักษณ์การหมุนเวียนของจักรวาล	กำแพงแก้ว – เทียบกับภูเขาสัตตบริภัณฑ์
การบรรยายแนวคิดจักรวาล	ผ่านตำแหน่งของวัดในพระนครและแนวคิดเกี่ยวกับ "สุทศสนะ"	ผ่านจิตรกรรมฝาผนังรามเกียรติ์ ซึ่งแสดงถึงโครงสร้างจักรวาลโดยตรง

วัดสุทศน์ มีความเชื่อมโยงกับแนวคิดจักรวาลวิทยาพุทธในแง่ของสัญลักษณ์ แต่ไม่มีโครงสร้างที่สะท้อนจักรวาลตาม จกกวาฬที่ปนี อย่างชัดเจน วัดพระศรีรัตนศาสดาราม มีการออกแบบและวางแผนผังที่ชัดเจนกว่าในการจำลองจักรวาลตามแนวคิดใน จกกวาฬที่ปนี

ดังนั้น หากกล่าวถึงวัดที่สะท้อนแนวคิดจักรวาลวิทยาพุทธและ จกกวาฬที่ปนี ได้อย่างสมบูรณ์ วัดพระศรีรัตนศาสดารามถือว่ามีความชัดเจนกว่า ส่วนวัดสุทศน์มีแนวคิดที่เชื่อมโยงกับจักรวาลวิทยาพุทธเช่นกัน แต่ในลักษณะที่เป็นสัญลักษณ์และสถาปัตยกรรมที่สะท้อนความเป็นศูนย์กลางของพระนครมากกว่า

สรุป

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าแนวคิดจกกวาฬที่ปนีมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแผนผังของวัดสุทศน์เทพวราราม ซึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนโครงสร้างของจักรวาลตามพุทธคติ แต่ยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณของชุมชนพุทธศาสนา การทำความเข้าใจบทบาทของวรรณกรรมทางศาสนาในการออกแบบวัดช่วยให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างศิลปะ สถาปัตยกรรม และจิตวิญญาณ อันเป็นรากฐานสำคัญของวัฒนธรรมไทย จกกวาฬที่ปนี บรรยายถึงโครงสร้างของจักรวาลตามคติพุทธศาสนา ซึ่งสะท้อนถึงทั้งมิติทางกายภาพและมิติของจิตใจ แนวคิดเหล่านี้ถูกนำมาใช้ในการออกแบบวัดและสถาปัตยกรรมพุทธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดวางองค์ประกอบของวัดให้สอดคล้องกับโครงสร้างของจักรวาล เช่นเดียวกับที่เห็นในแผนผังของวัดสุทศน์ฯ วัดสุทศน์เทพวรารามเป็นศาสนสถานที่มีการออกแบบที่น่าสนใจ โดยมีความเชื่อมโยงกับแนวคิดจักรวาลวิทยาตามที่ปรากฏในคัมภีร์จกกวาฬที่ปนี รายงานฉบับนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยศึกษาว่าองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของวัดสะท้อนถึงแนวคิด

เรื่องจักรวาลในศาสนาพุทธได้อย่างไร ผ่านการศึกษาเนื้อหาจากคัมภีร์จักวาททีปนีและนำมาเปรียบเทียบกับแผนผังและองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมของวัดสุทัศนเทพวราราม ใจความสำคัญในคัมภีร์จักวาททีปนีที่ถูกนำมาพิจารณาคือ โครงสร้างจักรวาลที่มีเขาพระสุเมรุเป็นศูนย์กลาง ล้อมรอบด้วยทวีป มหาสมุทร และภพภูมิต่าง ๆ ซึ่งแนวคิดนี้มีอิทธิพลต่อการออกแบบวัด โดยเฉพาะการจัดวางพื้นที่ให้สอดคล้องกับภาพของจักรวาล ในกรณีของวัดสุทัศนฯ พบว่าพระวิหารหลวงถูกวางตำแหน่งให้เปรียบเสมือนเขาพระสุเมรุ ในขณะที่พระวิหารหลวงมีเขาพระสุเมรุจำลองตั้งอยู่ด้านหน้า ส่วนศาลาวิหารทิศก็สื่อถึงทวีปทั้งสิ้น แม้ว่าการจัดวางจะแตกต่างจากวัดพระศรีรัตนศาสดารามก็ตาม รายงานนี้ชี้ให้เห็นว่าแผนผังและสถาปัตยกรรมของวัดสุทัศนเทพวรารามสะท้อนแนวคิดจักรวาลวิทยาตามคัมภีร์จักวาททีปนี และการออกแบบวัดพุทธในประเทศไทยได้รับอิทธิพลจากแนวคิดเรื่องจักรวาลในพุทธศาสนา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาที่ได้ทำการวิเคราะห์ในรายงานนี้ พบว่าแนวคิดจักวาททีปนีมีบทบาทสำคัญในการกำหนดแผนผังของวัดสุทัศนเทพวราราม โดยมีการเชื่อมโยงระหว่างหลักการทางศาสนาและการออกแบบทางสถาปัตยกรรม ซึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างศิลปะ ศาสนา และวิถีชีวิตของชุมชนพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง ดังนั้น การศึกษาต่อไปในทิศทางนี้สามารถเสริมสร้างความเข้าใจและความสำคัญของการออกแบบวัดในฐานะที่ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์เท่านั้น แต่ยังเป็นพื้นที่ที่เชื่อมโยงความเชื่อและวัฒนธรรมของสังคมไทยได้อีกด้วย ข้อเสนอแนะในการศึกษาเพิ่มเติม ได้แก่

1. การศึกษาเชิงเปรียบเทียบ: ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการออกแบบวัดในประเทศไทยและแผนผังจักรวาลในพุทธศาสนาในแง่ของการใช้สัญลักษณ์และองค์ประกอบทางสถาปัตยกรรมที่มีความคล้ายคลึงกันในวัดพุทธต่าง ๆ เพื่อหาข้อสรุปที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการออกแบบวัดใหม่ ๆ ในอนาคต

2. การวิจัยในมิติทางจิตวิญญาณ การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของวัดในฐานะที่เป็นศูนย์กลางทางจิตวิญญาณของชุมชนพุทธศาสนา ควรขยายการศึกษาถึงบทบาทของผู้ปฏิบัติธรรมในพื้นที่เหล่านี้ เพื่อให้เข้าใจลึกซึ้งถึงการประยุกต์ใช้แนวคิดจักรวาลวิทยาตามคัมภีร์จักวาททีปนีในชีวิตประจำวันของพระสงฆ์และผู้ศรัทธา

3. การศึกษาเกี่ยวกับการออกแบบวัดสมัยใหม่ ควรศึกษาถึงการปรับตัวของแนวคิดจักรวาลในงานออกแบบวัดในยุคปัจจุบัน โดยการเปรียบเทียบการออกแบบวัดในรูปแบบดั้งเดิมกับการออกแบบสมัยใหม่ เพื่อให้เห็นถึงการรักษาและการปรับใช้มรดกทางวัฒนธรรมในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี

การศึกษาที่เข้มข้นในเรื่องนี้จะสามารถนำไปสู่ความเข้าใจที่ลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับการออกแบบวัดและการสร้างสรรค์ศาสนสถานที่ไม่เพียงแต่เป็นอาคารทางศาสนา แต่ยังเป็นการสะท้อนถึงความเชื่อและโลกทัศน์ของชุมชนพุทธศาสนาในประเทศไทย

องค์ความรู้ที่ได้รับ

จากการทำรายงาน "ศึกษาวรรณกรรมจกัภาพที่ปณี: แผนผังวัดสุทัศน์เทพวราราม" ทำให้เกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับสถาปัตยกรรมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเชื่อมโยงแนวคิดจักรวาลวิทยาตามคัมภีร์จกัภาพที่ปณีกับการออกแบบวัดสุทัศน์เทพวราราม เดิมทีอาจมีความเข้าใจเพียงผิวเผินว่าวัดเป็นเพียงสถานที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่รายงานนี้ได้เปิดมุมมองใหม่ว่าการออกแบบวัดนั้นมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ซับซ้อน และสะท้อนถึงโลกทัศน์ทางพุทธศาสนา การศึกษาเนื้อหาในคัมภีร์จกัภาพที่ปณีทำให้เห็นภาพโครงสร้างของจักรวาลตามคติพุทธที่ชัดเจนขึ้น และเมื่อนำมาเปรียบเทียบกับการจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ในวัดสุทัศน์ฯ ก็ยิ่งตระหนักถึงความตั้งใจของผู้สร้างสรรค์ที่ต้องการจำลองภาพจักรวาลมาไว้บนโลกมนุษย์ นอกจากนี้ ยังได้เรียนรู้ถึงความแตกต่างในการตีความและประยุกต์ใช้แนวคิดจักรวาลวิทยาในการสร้างวัดแต่ละแห่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความคิดสร้างสรรค์ของช่างโบราณ การเปรียบเทียบผังวัดสุทัศน์ฯ กับวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ทำให้เห็นว่าแม้จะมีรากฐานมาจากแนวคิดเดียวกัน แต่การออกแบบก็สามารถแตกต่างกันได้ตามบริบทและวัตถุประสงค์ โดยสรุปแล้ว รายงานนี้ไม่ได้ให้เพียงแค่อ้อมูลเกี่ยวกับวัดสุทัศน์ฯ และคัมภีร์จกัภาพที่ปณีเท่านั้น แต่ยังจุดประกายให้เกิดความสนใจในการศึกษาความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ซ่อนอยู่ในสถาปัตยกรรมไทย และความสัมพันธ์ระหว่างศาสนากับศิลปะวัฒนธรรมในวงกว้างขึ้นอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2538). รายงานการสำรวจโบราณสถานในกรุงรัตนโกสินทร์. งานผังรูปแบบ ฝ่ายอนุรักษ์โบราณสถาน กองโบราณคดี กรมศิลปากร.
- จุง ดิบบระโคน, & ศิวพร เฉลิมศรี (2548). *จกัภาพที่ปณี*. บริษัท ศรีเมืองการพิมพ์ จำกัด.
- สดุภณ จังกาจิตต์ (2520). *จกัภาพที่ปณี กัณฑ์ที่ 1, 2, 3* (วิทยานิพนธ์). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บาลี พุทธรักษา (2523). *จกัภาพที่ปณี กัณฑ์ที่ 5* (Cakkavaladipani chapter V) (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระจักร กฤษณธีรธรรมโม (2015). ศึกษา วิเคราะห์ แนวคิดเรื่องเทวดาในคัมภีร์จกัภาพที่ปณี. *วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา*, 6(1).
- ดำเนิน เลขะกุล. (2546). *มรดกทางปัญญา*. ด่านสุทธาการพิมพ์.
- สุนทรีย์ โชติ ดิลก (2011). แนวคิดเรื่องโลกศาสตร์ในคัมภีร์โลกที่ปกสารและจกัภาพที่ปณี. *วรรณวิทัศน์*, 11, 61-89.

- นิติ เอียวศรีวงศ์. (2550). *วัฒนธรรมการออกแบบและสถาปัตยกรรมพุทธศาสนา: การศึกษาแผนผังวัดและสัญลักษณ์ทางศาสนา*. สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิติ เอียวศรีวงศ์ (2550). *พุทธศาสนากับสังคมไทย*. สำนักพิมพ์มติชน.
- ประยูร อุลุชาฎะ (2550). *สถาปัตยกรรมไทยกับแนวคิดจักรวาลวิทยา*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พระธรรมปิฎก (2533). *พุทธธรรม: แนวคิดและหลักการสำคัญของพระพุทธศาสนา*. สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- สุภาพรณ ฌ บางช้าง (2554). *จักกวางทที่ปนี: ลักษณะเด่น ภูมิปัญญา และคุณค่า*. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศรีศักร วัลลิโภดม (2546). *พุทธศิลป์และสถาปัตยกรรมไทย*. สำนักพิมพ์เมืองโบราณ.
- ศักดิ์ชัย สายสิงห์ (2555). *วัฒนธรรมและสัญลักษณ์ในศิลปะสถาปัตยกรรมไทย*. สำนักพิมพ์ศิลปวัฒนธรรม.
- Meekotkong, P., Thongpan, S., & Leeka, J. (2021). การวิเคราะห์ปรัชญาในวรรณกรรมจักกวางทที่ปนี. *Dhammathas Academic Journal*, 21(1), 77-90.

BUDDHO

Buddhist Teachings, Scriptures, Practices, and Integrations

<https://so13.tci-haijo.org/index.php/Buddho>

ISSN: 3057-1200 (Online)

เจ้าของวารสาร

โครงการวารสารพุทธโฆ กองงานพัฒนาวารสารวิชาการทางพระพุทธศาสนา
288 วัดจินดิติวหาร แขวงทรายกองดิน เขตคลองสามวา กรุงเทพมหานคร 10510

โทร. +66 646946539

Email: buddhist.inn.man@gmail.com

สำนักพิมพ์ โนเบล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด
99/642 หมู่ที่ 1 ตำบลศิระจรระเข้ห้อย อำเภอบางเสาธง จังหวัดสมุทรปราการ 10540
โทร. +66 980502649